ספר

טל אורות

כולל

אחד ושמונים שירים קדמונים

אשר העתיק והגיה

רשד"ל ז"ל

מתוך מחזורים כ"י בשנת תקצ"ז

עם הערות

מאת החכם ש. ז. ח. ה.

ונלוה עליהם שיר ר' שלמה בן גבירול לכבוד ר' יקותיאל

עם הקדמה והערות רשד"ל ז"ל.

הובא לבית הדפוס

על ידי

שאלתיאל אייזיק גראַבער

Druck g. k. Domkap. Przemyśl 1881.

ספר

טל אורות

כולל

אחד ושמונים שירים קדמונים

אשר העתיק והגיה

רש"ל ז"ל

מתוך מחזורים כ"י בשנת תקצ"ז

עם הערות

מאת החכם **ש. ז. ח. ה.**

ונלוה עליהם שיר ר' שלמה בן גבירול. לכבוד ר' יקותיאל

עם הקדמה והערות **רש"ל** ז"ל.

הובא לבית הדפוס

על ידי

שאלתיאל אייזיק גראבער

Druck g. k. Domkap. Przemyśl 1881.

TAL OROTH

hebräische religiöse Gedichte

aus verschiedenen Manuscripten

gesammelt

VON

Samuel Dawid Luzzatto

mit Anmerkungen

VON

S. J. Halberstam

HERAUSGEBER

Eisig Gräber in Przemyśl (Galizien).

Druck gr. kat. Domkapitel in Przemyśl

1881.

אל הקורא.

זה לא כביר הוצאתי לאור ספר נחמד — הוא הספר "יסודי התורה" מאת הארי שבחבורת הסופרים לב"י רשד"ל ז"ל, לא חסתי על זמני ולא חמלתי על יגיעי, הקדשתי כל עתותי, אף שמתי לילות כימים, כי חפצתי להוציא את הספר כלול בהדרו, ותודות לאל חפצי בידי הצליח; כי רבו מִסְפֵּר מספר החכמים והסופרים ממדינות ומארצות שונות אשר הקריבו לי תודתם מקרב ולב עמוק, ורבים הלא המה כתובים במכ"ע שונים למיניהם, עברית, אשכנזית, איטלקית, צרפתית. ועתה אחרי אשר נדרשתי להשתדל ולהוציא מן הוא והלאה עוד ספרים יקרים ונעלים, בעבור הגדיל הספרות העברית ולהאדירה בין בני ישראל, נמצאתי לאשר דרשוני, והנני נותן לפניכם היום את הספר היקר "טל אורות" בו נמצאים אחד ושמונים שירים יקרים ממשוררי ספרד, אשר לקט והעתיק רשד"ל *) ז"ל בחכמה גדולה ובבינה יתירה מתוך מחזורים כ"י, הלא המה: מחזור ויטרי והראן, מחזור צרפתי וסיציליאן, ומחזור כמנהג בני רומי.

השירים האלה לא ראו אור מעולם, ובנו החכם דר. ישעיה נרו יאיר, בשומו עין ולב על כל כתבי ידי מר אביו נ"ע אשר הניח לאין מספר אחריו ברכה, מצאם זעיר שם זעיר שם וקבצם לאגודה אחת וישלח אותם — ע"י ידידו החכם מוה' שזח"ה נ"י. — אלי, לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל. ובאמת מצאתי בשירים האלה דברים יקרים אשר ימציאו עונג לנפש הקורא בם ואשר ישמחו את לבבו. שירים מלאים רגשי נועם מעשי ידי משוררים היותר גדולים, ואשר שמם נודע בשערים לתהלה ולתפארת. גם ברותי לי ניר טוב ויפה ותקנתי כל השגיאות, למען ירוץ כל קורא בם. ובבקשי מאת פני החכמים התומכים גורל מפיצי ספרי ההשכלה לתמוך גם אותי כפי מסת ידם וכפי נדבת לבם, למען תוכל מגמתי; אשר לא לצבור הון תפלס לה נתיב כי אם להפיץ גם בימים הבאים ספרים יקרים בפדיון כסף זה; לבוא אל המטרה; הנני נותן אלף תודות ממעמקי לבבי, לכל האנשים אשר תמכוני במשען כסף, וביחוד להשר סיר משה מאנטיפיורי הי"ו על אשר כבדני במנחתו היקרה לי מכל הון — בספר "מכתב גלוי" "והיהודית" עם תמונתו. — ותקותי בי כי גם לפעלי זה יֵאָמֵר "יישר חילו" ויקבלהו כל דורש שפת עבר בסבר פנים יפות.

פרזעמישל אדר שני תרמ"א לפ"ק.

שאלתיאל אייזיק גראֶבער.

---

*) ההערות אשר הדפסתי למטה בין קוים מרובעים כזה [ ] הנן מרשד"ל ז"ל בעצמו.

המו"ל.

הקדמה ראשונה

אמר ישעיה בן לא"א שד"ל ז"ל. חכמי ישראל יודעים כמה גדולה היתה האהבה אשר אהב אבי ז"ל את שירי ישראל הקדמונים ובפרט שירי ר' יהודה הלוי ראש המשוררים, אשר הרבה מהם שעדיין לא ראו אור הוא הוציאם ממחשכים למען יעמדו ביפים ובהדרם ימים רבים, כמו שאתה מוצא בס' בתולת בת יהודה שנדפס בפראג שנת ת"ר, ובדיואן שנדפס בליק שנת תרכ"ה ע"י חברת מקיצי נרדמים, וגם בחיבורים אחרים. והנה הספר הזה כולל הרבה שירים מכמה מחברים קדמונים ונכבדים אשר רובם בארץ ספרד, אשר לקט והעתיק הרב אבי ז"ל בסיון שנת תקצ"ז בחכמה גדולה ובעיון עצום ובאהבה רבה מתוך מחזורים כ"י, הלא המה מחזור ויטרי, מחזור והראן, מחזור צרפתי, מחזור סיציליאן, ומחזור כמנהג בני רומי.

ובכ"י של אבי ז"ל השירים הקדמונים האלה היו מונחים בלתי סדר מחבריהם, אלא כפי מה שהיו מפוזרים במחזורים הנ"ל, ופה סדרם הרב יצחק ברוך הלוי ז"ל רב בעיר פיראראה כפי סדר מחבריהם, כי כן ראו לעשות עכשו, וקרא את הספר הזה בשם **טל אורות** לרמוז כי השתדלות שד"ל ובכיו הקימה מקבריהם השירים האלה למען יחיו ויעמדו, כמו שהטל הנופל על פני האדמה מצמיח הדשאים. וזה לקוח כנודע [ישעיה כ"ו י"ט] "הקיצו ורננו שוכני עפר כי **טל אורות** טלך וארץ רפאים תפיל".

ובתחלה היה בדעתי להדפיס הספר הזה כמו תוספות לכנור נעים חלק ב' לאבי ז"ל. אבל ידידי הרב היקר והנכבד מוהר"ר שז"ה נר"ו יעצני להדפיסו ע"י החכם מוה' **שאלתיאל אייזיק גרעבער בפרזעמישל** בפני עצמו. ואני שמעתי לעצתו כי באמונה יועץ. ומובטח אני שאוהבי שירי בני יהודה יתענגו על אוצר כלי חמדה הזה, אשר יש בו הרבה מדברי משוררי גלות ירושלים אשר בספרד, אשר נטעו גנים, בהם גדלו מר ואהלות עם כל ראשי בשמים.

הקדמה שניה כבר נודע לכל באי שער חכמת ישראל מדת טובו של **רשד"ל** ז"ל כי היה דרכו להטיב, והיה נדרש לכל שואל ולא חס על זמנו ועל אור עיניו להעתיק מתוך כ"י אשר קבץ כעמיר גורנה דברים טובים ויקרים, ולהפילם ברבים, הן בעצמו והן על ידי חכמים אחרים. —

והנה גם מתוך השירים האלה אשר העתיק לעצמו בשנת תקצ"ז ואשר שלחם לי מקרוב בנו היקר בן חכם יכבד אב ידידי הדר. **ישעיה לוצאטו** נ"י, העתיק קצתם גם כן למיודעיו אשר הדפיסו אותם אחרי כן בספרים שונים, ובעת בהוציאי אותם לאור, העירותי למטה בשולי היריעה איה מקומם של השירים האלה אשר נדפסו מכ"י זה. ואגב גררא העירותי ג"כ על קצת שירים אשר נדפסו אח"כ מכ"י אחר או שנדפסו מכבר במחזורים יקרי המציאות אשר לא שזפתים עיני **רשד"ל** ז"ל, וכמו כן הנמצאים בכ"י שלי, והעירותי כמו כן על השנויים אשר ביניהם, ועלה גם בידי להשלים ע"י חסרונות קצת השירים. — ואולי נמצא עוד קצת מאלה השירים בדפוס ואנכי לא ידעתי, ועל הקורא הסליחה! —

ביעליטץ י"ג תמוז תרל"ז. **ש. ז. ח. ה.**

*) שירת ר' שלמה ן' גבירול

בשבח ר' יקותיאל

כמו שכתב הגבירול קינה נחמדת על מיתת ר' יקותיאל שנהרג [עי' אָריענט VII. 580...] כן בחייו כתב לו שירה נעימה בספור שבחיו, ואחרי כמה דורות שנאבדה נמצאה עתה על ידי החכם ד י י ט ש בעיר ווין בביבליאטעק הקיסר. אפס כי בכ"י כתוב עליה „על רבינו האי גאון זלה"ה" וחשבו קצת חכמים שהיא קינת רשב"ג על מיתת רבינו האי, וזה שבוש גדול, כאשר יראה הרואה בקראו השירה הזאת עם הערותי, מלבד כי כבר העיד אחד מן הקדמונים במאמר מלאכת הקדש [על דרכי השירים] כי קינת רשב"ג על רבינו האי היתה תחלתה "נגדעה קרן עדינה היא גברת כל מדינה„ [הזכיר אותה גם ראב"ע בס' צחות, אך לא הגיד למי היא ועל מי היא] והשירה אשר לפנינו לא לבד שאין זו תחלתה, אבל משקלה משונה מאד מן המשקל ההוא — השירה הזאת היא עדות חדשה נגד החריזי האומר כי רשב"ג לא הגיע לשלשים שנה, ונגד האומרים כי נולד בשנת ת"ת; כי השירה הזאת נכתבה בהכרח קודם ניסן תשצ"ט, שבו נהרג ר' יקותיאל, ומי יודע כמה זמן קודם לכן נכתבה.

כוונת המשורר אינה אלא להלל ולשבח דרך הפלגה [כדרך משוררי ישמעאל] את ר' יקותיאל, ובדרך הפלגתו הוא אומר שהוא אדון תבל ותבל כבושה תחתיו כשפחה, והרעיון הזה הביא אותו לומר כי תבל איננה רעה ואיננה מלאה מרמה, כמו שבני אדם אומרים, אבל היא נעימה וטובה, אחר שהיא תחת ממשלת גביר חכם וצדיק, הלא הוא ר' יקותיאל, והנה היא בהכרח נעימה מאד, כאלו ר' יקותיאל הוא עטרה לראשה. וקודם שיאמר הרעיון הזה התחיל דרך מליצת השיר להתרעם על רוע מזלו, כאלו הזמן הכה אותו מכות גדולות ונאמנות, והוא מתמיה איך נפשו כושלת תחת משא צרותיה, ולמה היא משתוחחת והומה, כאלו אבדה כל גבורתה; וזו אינה אלא הקדמה לומר אח"כ כי באמת אין ראוי להתרעם על תבל, כי נעימה היא, והכוונה לומר כי אין מקום להתרעם בדור שאיש אשר כזה [ר' יקותיאל גביר חכם וצדיק] עומד בתוכו.

---

*) השירה הזאת נדפסה בליטרטורבלאטט של המזרח שנה שמינית ע' 537 והלאה וה' פירסט העתיק שמה הקדמת והערות רשד"ל ז"ל בלשון אשכנז. גם נדפסה שנית בס' שירי שלמה ע' 26 עם הערות הרי"ל דוקעס נ"י — ואמרתי להדפיסה פה עוד הפעם עם הקדמה והערות רשד"ל ז"ל בלשה"ק כמו שיצאו מתחת ידו.

ש. ז. ח. ה.

כצפור או דרור נפשי יקושה
ועלי מבנות ימים הלושה? 1)
ומה תשתוחחי מרוב יגונים
ולמה תהיי לעד אנושה
הידע הזמן כח לבבי
וְנָחֵשׁ כי לבבי כנחושה
אשר הסיר וְהִתַּז כל נטישה
ולא נטש לבד יגון נטישה 2)
ואיכה הזמן קִנֵּא לנפשי
וקנאה משאול עזה וקשה 3)
ואיך נפשי תבקש לה גדולות
ומחר תהיה חבל יְרֻשָּׁה 4)
ועמי לֶהֱשָׁה תבל בסודה
כאלו הִשְׁקְתָהּ *) נפשי אשישה 5)
ישימוה כמשכיות אנשים
ואינה פז אבל בפז כבושה
ולמאד נָעֲמָה תבל, כאלו
יקותיאל עטרת פז לראשה 6)
עטרת הַיְדִידוּת הוא ונזרה
ותפארתה ואור סהרה ושמשה 7)
אשר קם לעשות חסד, וכמעט
לפניו רעשה ארץ רעישה 8)
ורעה באמת עדר מְפֻזָּר
וקם בהם מקום רועים שְׁלֹשָׁה 19)
ונשברת בצדקתו חבושה
ואֶבֶדת בחמלתו דרושה 0)
וקרני כל־מתי־אָוֶן יְגַדַּע
ושמם כעפר ארץ מְדוּשָׁה 11)
וייגע מעשות חרץ יגעים
בימיו מצאה נפשם נפישה 12)
אשר התעדנה תבל בחסדו
כאלו היתה היום חדשה 13)
ואלו מֵאֲנָה להיות אֲמָתוֹ
גְּרָשָׁה מִהְיוֹת עִמּוֹ גְּרִישָׁה 14)
וכמעט כָּרְעָה תבל לרגליו
ואולם יָעֲטָה פחד ובושה
ואולם נשבעה לו עת קְנוֹתָהּ
לבל תהיה לעולמים חפושה 15)
ואיך *) לא יאמירוהו *) מְקַנְאָיו
וְעֵדֵי האמת עמו שלשה 16)
נדיבתו אשר כים, וְיָשְׁרוֹ
וחכמתו בדת אל הקדשה 17)
אשר נקרא שמו על התבונה
וכמעט אבדה מאין דרישה 18)
אשר היתה סגורה מפנינים
כמו סלע אשר אינה חרושה
עדי פתח סגוריה וחפש
טמוניה והוציא כל רכושה
אשר הציף צלוליה ודלה
פניני מֵעֲמָקֶיהָ וּמָשָׁה 19)
אשר שָׂם תוצאותיה וְהֶעֱמִיד
גבוליה, עמוד מאין נתישה 20)
וכמה יצדקו חכמי אדמה
וכמה כיחשו בבין כחישה 21)
אשר ניביו כמוקדי אש וְכַטַּל
וכמטר עלי ארץ יבשה 22)
וטרם יחרים ישמע, כאלו
מזמתו למלחמת חמושה 23)
ואם לא נפרשו מצוף אמריו
הלא יפריש כצפעוני פרישה 24)

*) כ״י חשקתה. *) כ״י ואיכה. *) יאמירו.

בגְזֵרוֹ מאמר יקום, ויפליא
גבור מֵאֵשׁ ומֵחֶרב לטושה
אשר אלו יצו תבל לְהִמּוֹט
אזי תהיה ממהרת וחשה 25)
ולו צוה עלי שמש לְכַתֵּר
אזי לא היתה לרוץ מחישה 26)
ואיכה לא יהודון לו [כ״י לין] שחקים
והשמש תהלתו לבושה 27)
והמשוה דבריו לאנשים
כמשוה החמשים לחמשה
למען כי קצות חסדו עליהם
כיתרון איש על כל חי ואשה 28)
תהי 29) לעד תהלתו שמורה
ועל שמיר בעט ברזל חרושה

---

1) המשורר שואל אם נפשו היא יקושה כצפור לכודה בפח יוקשים, ואם נחלש כחה וגבורתה מפני בנות הימים, כלומר ילדי יום, והם המאורעות הרעות שבאו עליה. מלת עלי היא להורות שהדבר המדובר הוא מצער ומכאיב את המדבר, ודוגמתה מתה עלי רחל. גם יתכן לפרש חלושה שם דבר, כמו אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, ותהיה הכוונה: וכי באה עלי חולשה מפני המאורעות?

2) אחר שאמר ומה תשתוחחי מרוב יגונים, הקורא מבין כי צרות רבות ורעות באו עליו, ועכשו המשורר מתמיה למה קצף עליו הזמן קצף גדול כל כך, והוא שואל אם היה זה מפני שהזמן יודע כי לבו חזק כנחושה ולא יחת מפני מכות קלות, על כן הכה אותו מכות גדולות, אשר על כן הכרית ממנו שרש וענף, והסיר והתז כל נטישותיו, ולא נטש ולא הניח לו רק היגון. נטישה נקשר עם נטש, ולא נטש נטישה רק היגון, לא הניח לו שום דבר זולתי היגון. 3) ממה שאמר כי הזמן הכהו מכת אכזרי יש במשמע כי הזמן שונא אותו, ועל כן הוא שואל למה הזמן שונא אותו? האם הוא מקנא בי? ואיך ולמה יקנא בי ותהיה קנאתו קשה כשאול? ובכ״י קרא לנפשי, ואין לומר כי לפירושי היה ראוי לומר קנא בנפשי, לא לנפשי, כי אמנם מצאנו ויקנאו למשה במחנה בלמ״ד. 4) המקנא בחברו הוא דואג שמא חברו עלה לגדולה ויתגבר עליו, אבל היתכן שידאג הזמן שנפשי תבקש גדולות ותתרומם עליו? ואיך נפשי תבקש לה גדולות, והלא מחר אני מת, ונפשי כלומר גופי וכל מה שיש לי [לא הנפש עצמה] תפול ביד זרים. ובכ״י תבקש הגדולות.

5) אבל מה לי להשתוחח ולהתרעם על תבל? כי אמנם כבר עמדתי בסודה של תבל והיא עצמה דברה עמי בלחש וגלתה לי כל סתריה, כאלו נפשי השקתה אותה כלי מלא יין, וידוע כי נכנס יין יצא סוד; ועל ידי כן נודע לי שאין תבל רעה, אלא טובה. 6) בני אדם חושבים כי תבל היא כמשכיות כלומר דבר מצוייר שאין תוכו כברו; אך אמת הוא שאיננה זהב, אבל היא כבושה ביד הזהב, כלומר היא כשפחה תחת ממשלת ר׳ יקותיאל אשר הוא יקר כזהב, כלומר תבל בדור הזה היא נעימה מאד, כאלו יקותיאל הוא עטרת פז לראשה. ובכ״י עטרת פז למשה.

7) מכאן ואילך המשורר מספר והולך תהלות יקותיאל, ותחלה הוא אומר שהוא עטרת הידידות ונזרה וכו׳, ובכ״י עטרת היהודים ונזרה ותפארת ואור סהרה ושמלה.

8) כשעמד האיש הזה [וקימתו היתה לעשות חסד] כמעט רעשה הארץ מרוב התמיהה, כי לא קם כמהו עד היום.

9) רועים שלשה הם משה אהרן ומרים. 10) עיין יחזקאל ל״ד. ובכ״י חרושה במקום חבושה.

11) הוא מגדע קרני רשעים ונותנם למרמס כעפר ארץ. מדושה ענין מרמס. ובכ״י כאפר ארץ מרושה. 12) הוא יגע מרוב עשותו מעשי חריצות והשתדלות [לטובת בני קדם] ועל ידי כן שאר בני אדם שהיו יגעים ועייפים הם מוצאים בימיו מנוחה ונופש [כן השכיל לפרש תלמידי היקר ר׳ אליעזר אליה איגעל מעיר לעמבערג].

13) בכ״י הדשה. 14) אלו היתה תבל ממאנת להיות שפחתו היה גורש אותה מהיות עמו. גרישה דבק עם גרשה, ומלת גרשה היא מבנין הקל, על דרך הנני גורש מפניך [גם כי באמת איננו ראיה על הבנין כלוי עיין בה״ע תקפ״ה עמוד 123).

15) כשקנה אותה לאמה נשבעה לו שלא תצא ממנו חפשי אבל תעבדהו לעולם. ובכ״י קניתה [במקום קנותה], חבושה [במקום חפושה].

16) ואיך לא יגדילוהו וירוממוהו אפילו מקנאיו ושונאיו? והלא יש עמו שלשה עדים נאמנים המעידים על מעלתו, והם נדיבתו וישרו וחכמתו.

17) בכ״י בדת האל הקדושה. 18) שמו נקרא על החכמה, והוא לה לאב ולפטרון (מעצען), וקודם לכן כמעט אבדה מבלי דורשים [מלכים ב׳ ו׳ ו׳] סתרי חכמה שהיו שקועים. 19) והוא העלה למעלה [לשון ויצף הברזל] במצולותיה ודלה ומשה [לשון כי מן המים משיתיהו] הפנינים אשר היו במעמקיה, ובכ״י פנינים, ואם תרצה אמור פנינים מֵעֲמָקֶיהָ, מן עֹמֶק; אבל מַעֲמַקֶּיהָ לא יתכן אעפ״י ששרש אחד למעמק ועמק ועמק מכל מקום המובן מן עמק איננו אלא מישור וגיא.

20) והוא קבע תוצאות הגבולים של החכמה, והעמיד גבוליה באופן שיעמדו ולא ינתשו עוד; מלת שָׂם איננה בכ״י ובתחלה היה נראה לי שחסרה מלת בִּן ענין הבנה וידיעה, ותלמידי היקר אהוד לא-לי (Eude Loly) הראני כי יותר להאמין שהמשורר כתב שָׂם תוצאותיה, כמו שכתב והעמיד גבוליה; ונכון.

21) והוא יודע כמה מן החכמים הם צודקים בסברותיהם בחכמת האלהות וכמה מהם הם מכחישים הכחשות בבינה, כלומר תועים בסברותיהם; והכוונה לומר שהוא מבחין בין אמת לשקר, ויודע מי ומי המחברים שדעותם צודקות, ומי ומי דעותם כוזבות, ואם תרצה אמור ובמה יצדקו ובמה כחשו, בבי״ת.

22) בכ״י במוקדי [במקום כמוקדי] וכמטה [במקום וכמטר].

23) אחר שאמר כי דבריו הם כמוקדי אש [לרעים] וכטל וכמטר [לטובים] יאמר עתה כי בטרם יחרים וישמיד וברוח שפתיו ימית רשע, הוא שומע ומקשיב טענותיו, והוא מתבונן בדבריו וחושב מחשבות להצדיקו כאלו מחשבתו מכינה עצמה למלחמה. 24) והוא מוכיח החוטאים במתק לשונו, ואם לא נפרשו מן החטא ע״י צוף אמריו, אז ידקור אותם במדקרות לשונו, כצפעוני יפריש. ובכ״י יפרים [במקום יפריש]. 25) בכ״י אשר לו [במקום אשר אלו]. 26) בכ״י לבתר [במקום לכתר, שהוא מן כתר לי זעיר ואחוך] אדר [במקום אזי] הותיר [במקום היתה]

27) ואיך לא יתנו לו תודה אפילו השחקים? והלא אורו של שמש אינו אלא תהלתו של יקותיאל, כי תהלתו מלאה ארץ ושמים, ממנה בא האור לשמש

28) כיתרון איש ואשה על כל שאר בעלי חיים, כן קצות דרכי חסדיו גדולים על דרכי שאר בני אדם. 29) בכ״י תהיה.

א

ללֵיל שבת *)

דיואן רי״ה
ב׳ ב׳ פ״ט

מרבי יהודה הלוי

[מחזור ויטרי סימן ק״ס]

עַל אַהֲבָתְךָ אשתה גְביעִי   שלוֹם לךָ שלום יום השביעי
ששת ימי מַעשֶׂה לָךְ כַּעֲבָדִים   אם אֶעֱבוד בהם אשבע נְדוּדים
כֻּלָּם בְּעֵינַי הם ימים אֲחדים   מֵאַהֲבָתִי בָּךְ יום מַ־רְגועִי *)

שלום לך שלום יום השביעי

אֵצא בְיום ראשון לַעֲשׂות מְלאכה   לַעֲרוךְ ליום שבת הַמַּעֲרָכָה
כי הָאֱלהים שָׂם שָׁם 1) הַבְּרכה   אתה לבד 2) חלקי מכל יְגִיעִי

שלום

מָאור ליום הדשי מֵאור קְדושי   שמש וכבבים קִוּוּ *) לְשִׁמְשִׁי
מה לי לְיום שני או לַשְׁלִישִׁי   יסתיר מאורותיו יום הרביעי

שלום

אשמע מבַשר טוב מיום חֲמישי   כי מָחֳרת יהיה נֶפֶש לְנפשי
בֹּקֶר לַעֲבודָתִי עֶרֶב לְחָפְשִׁי   קְרוי אֱלַי שלחן מלכי וְרועי

שלום

אמצא ביום ששי נפשי שְׂמֵחה   כי קָרְבה אלי עת המנוחה
אם נע וְנד אלךְ למצוא 3) רְוָחָה   עֶרֶב וְאשכח כל נודי וְנועי

שלום

---

*) נדפס מכ״י זה בספר אבני נזר חוברת ב׳ עמוד 4 ובספר ציצים ופרחים עמוד 13 ועיי״ש בהערה כי נדפס כבר בסדר תפלות וכו׳ לאנשי שינגילי, וקצת גם בספר אמרי נועם — ואני מוסיף כי נדפס גם בספר הפזמונים (כלכתה תרט״ז) דף כ״ד כמו שהעירותי במכתב חדשי להחכם גרעץ שנה שלישית עמוד 86 — עוד נמצא בקובץ כ״י על קלף שלי סי׳ 48 הנקרא בשם צידה לדרך דף ס״ד, ושם מצאתי אלה השנויים:

*) [דיואן שעשועי]. 1) שם את. 2) מנת.
*) [דיואן קנאו]. 3) אמצא.

מה נֶעְמָה לי עת בין השמשות   לראות פני שבת פנים חֲדשות
באוּ בְתפוחים הַרבוּ אֲשישות   זה יום מנוחי זה דודי וְרֵעִי
שלום

עד כאן בדיואן

אשיר לךָ שבת שיר אל ידידות 4)   כי יאֱתה לָךְ כי אַתְּ 5) יום חמודות
יום תַעֲנוּגים גם שלש סעודות   תַעֲנוּג לְשֻׁלחני תַעֲנוּג יְצוּעִי 6)
שלום לךָ שלום יום השביעי

ב

מר׳ יהודה הלוי

[מחזור ויטרי סי׳ תמ״ד]

י אֱתָה שַׁדַי לְךָ   מְלוּכָה וּגְדֻלָּה
ומרומם על כל   ברכה ותהלה
ה ודות לך בָחֲרוּ   לבבות וכליות
מיום אשר נִקְשְׁרו   בְנַפְשות החיות
ולקראתךָ מִהֲרוּ   כאופַנֵּי חיות
לשמוע קולךָ   דְממה וְהֲמולה
ולראות בְמאורך   נְהָרָה וַחֲתֻלָּה
ו ידבקו בךָ כל מתים   עבודתךָ חמדו
ולהיות למשרתים   לפניךָ עמדו
וזה כַמָּה שובתים   ואליךָ חָרְדו
שואפים לזבולךָ   בְרִנָּה ותפלה
וְכַאֲסִירֵי בֵית שְׁבִי   מְיַחלים לִגְאֻלָּה
ד בַר דָבוּר עָלַי   אָפְנָיו דִבַּרת
יום נגלית אֵלַי   קדושים בחרת
להאמירךָ בְעָלַי   ברית שֶׁהֶאֱמַרְתָּ
להיותם חבלך   לנחלה וסְגֻלה
ולהיות שִׁמְךָ לְשֵׁם   עליהם ולתהלה

4) שיר ידידות. 5) לָךְ אַתְּ. 6) אתה כליל ראשי וצמיד זרועי.

ה לעולם תִטְשֵׁם   מחוץ לגבולם
וְלַעֲבדים תִכְבשם   בשנער ובעילם
והם יקראו שָׁם בְשֵׁם   אל אלהי עולם
נכח היכלך   לבבם לִמְסִלָּה
אשר היה לו שם   אהלו בַתְּחלה

ג

מר׳ יהודה הלוי

מחזור ויטרי בקונטרים הפיוטים אשר בסוף הספר

י חֲדו נא כל איש בְטוּב רַחְשׁוֹ   אֵל , והודוּ זכרוֹ ושם קדשׁוֹ
ה יךָ יְמלל אדם תהלתו   או יְספר מקצת גְדֻלתוֹ
הוא מחוֹלֵל הַכֹּל במלתו *)   הוד והדר סוּתוֹ ומלבושו
אךְ בְרַחֲמִים נִמצא לְכל דֹרְשׁוֹ   יחדו נא וכו׳
ו בשְׁחקים הפליא עֻזּוֹ גָדְלוֹ   עת לכל חי יכין מזון אָכְלוֹ
כל יריאיו יראו הֲכִי קוֹלוֹ   בַמְרומים יתז בְהרעישו
עם ברקיו ובמוֹקְדֵי אִשׁוֹ   יחדו נא וכו׳
ד בְּרוּ כל השומרים [דתו]   באמת יִנְצְרוּ תעודתו
יום לכל איש שְׂכַר עֲבדתוֹ   יְגַמְלֵם, יזרחו כְאור שמשו
עֻזְבוֹ אז יאכל פְּרִי כַחֲשוֹ   יחדו נא וכו׳
ה לְלוּהו *) עמו והודוהו   שַׁבְּחוּהוּ אף העריצוהוּ
רַנְנוּ לו ביום *) וּברכוהו   קוֹל קְדֻשָׁה תשאו בְמִקדשו
עם שׂרפים עוֹמדים להקדישו   יחדו נא וכו׳ .

ד

מר׳ יהודה הלוי

(שם שם)

י קדישון היום שָׁלוש   שׂרפי אש נִשָׁקָה
את שם האל הקדוש   הנקדש בצדקה
ה וא הנקדש בִצְבָאוֹת   כֻלם מעשה [ידיו]
שָׂם על כל הַמִּפְעָל אות   ובלי פה הם עֵדיו

*) [ס״א באמרתו] *) [ס״א הדרוהו] *) [ס״א כל יום]

עדות על פי נוראות
תפארת כְּפאר יחבוש
צוה למחוץ או לחבוש
ו בכן בשמו אתקרב
הלמוני שְׁתִי וערב
„הלנצח תאכל חרב ?"
זה יחלוש או זה יחלוש
הלעולמים אין לנתוש
ד לוֹתִי צַפּוֹת בֹּקֶר
אויב הַבְּלֵי שוא בֹּקֵר
איך הוא יִנָּעֵם בַּשֶּׁקֶר
כּוֹס שקוּיָיו שָׁם תירוש
וכוס שקוּיַי שׂמתי רוש
ה עֲלֵה לִקְצוּצַת אֵבֶר
ושׂר שלום חַיִל יְגַבֵּר
ופַלֵּטת ילדי עֵבֶר
יבא לנו כַּמַּלקוש
כי לא לנצח תטוש

כי אין מבלעדיו
ידו מכל חזקה
לא שבה לו ריקה
בקרוב עת צרתי
ואני בקבורתי
אליו מר קראתי
תמיד עלי פוקה
ממתנַי מוּעָקָה ?
לֵילִי לא ישתנה
וַאֲנִי בְּךָ אֶתְכַּנֶּה
וּבַקֹּשֶׁט אֶתְעַנֶּה ?
וְיֹאמַר כי יִנָּקֶה
אך על שִׁמְךָ מְתֻקָּה
אֶבְרַת כַּנְפֵי יֵשַׁע
בימיו חִישׁ תִּוָּשַׁע
הַמְּשֵׁל בְּקִרְיַת רֶשַׁע
להמטיר זו הַחֶלְקָה
נפשי בך חָשְׁקָה

ה *)

מר׳ יהודה הלוי

(שם שם)

י ה אנה אֶמְצָאֲךָ ?
ואנה לא אמצאך ?
ה נִמצא בַּקְּרָבִים
הַמְּשֹׂגב לַקְּרובים

מקומך נעלה ונעלם
כבודך מָלֵא עולם
אפסי ארץ הֵקים
המבטח לָרחוקים

*) נדפס מכ״י זה בחלק העברי מספרו של מהרי״מ זקש ז״ל על פיוטי הספרדים עמוד 32, ומתוך כתב יד האמבורג על ידי החכם דוקעש נ״י בספרו על הפיוטים עמוד 172 ואחריהם בס׳ נטעי נאמנים דף כ׳. גם נמצא במחזור מונפלייר אשר היה מלפנים ביד רשד״ל ז״ל וכעת בידי סי׳ 68. ונראה כי לא היה עוד בידו בעת העתיקו אלה השירים. כי שם מצאתי דף 75 :

אתה יושב כרובים
תתהלל בצבאֲךָ
גלגל לא ישׂאך
ו בְּהִנָּשְׂאָךְ עליהם
אתה קרוב אליהם
פיהם יעיד בהם
מי יאמר לא רָאֲךָ
יגידו מוראך
ד רשתי קִרְבָתְךָ
ובצאתי לקראתך
וּבְפלאי גבורתך
מי זה לא יִירָאֲךָ ?
או מי לא יקראך
ה אָמנם כי יֵשֵׁב
מה יחשוב כל חֹשֵׁב
ואתה קדוש, יושב
חיות יודו פִּלְאֲךָ
על ראשיהם כִּסְאֲךָ

אתה שוכן שחקים
וְאַתְּ על ראש מהללם
אף כי חדרי אולם
על כֵּס נִשָּׂא וָרָם
מֵרוחם וּמִבְּשָׂרם 1)
כי אין בלתך יוצרם
הן שמים וחילם
ובלי נשמע קולם
בכל לבי קראתיך
לקראתי מצאתיך
בקדש חזיתיך
ועל מלכותך עֻלָּם
ואתה נותֵן אָכְלָם
אלהים את האדם ?
אשר בֶּעפר יסודם
תהלותם וכבודם
הָעֹמְדות ברום עולם
ואתה נשׂא כֻּלם

ו *)

מר׳ יהודה הלוי

[שם שם]

י זִכְרוּ פִּלְאֲךָ צבא מרום — על גלילי זבול
סוֹבְבִים חוּג בְּפַאֲתֵי דרום — הֹלְכִים על גְבוּל
גם אֲדמה בְּצִדְקְךָ תדום 1) — לַעֲשׂות כל יְבוּל
יום ליום נוראות יְמִין נָאוֹר — סַפְּרוּ דור לדור

1) וּשְׁאֵרָם .

*) נדפס כבר בס׳ חכמת המסכן והוא ספר קרובץ וכו׳ ארגיל (אלגיר) דף ט״ז (ליוורני תקנ״ג). גם נמצא במחזור מונפלייר כ״י דף נ״ו . ואלה הם השנויים אשר מצאתי :
1) תרום

מַלְאֲכוּתָם מלאכתךָ לִגמור — חֹק ולא יַעֲבוֹר
ה עֲמַדְתָּם בְּרוּם שְׁמֵי עֶרֶץ — להיות זֹרְחִים 2)
וַתְּשַׁלְּחֵם על פְּנֵי ארץ -- לַעֲלוֹת אֹרְחִים 3)
גם שְׁנֵיהם כפי אשר תִּרֶץ — גְּבֹהִים שְׁחָחִים
עת תְּצַוֶּה צְבָאֲךָ לִקְדוֹר — יֶחְשְׁכוּ מִשְּׁחוֹר
וַתְּשַׁו עַמְּךָ בבית הבור — יִשְׂבְּעוּ מַמְרוֹר
ו עֲדֵי מָה וְגֹאֲלִי אַתָּה — אשכּבה לְהָטִים
בין אֱדוֹם וַעֲרָב אֲשר שַׁתָּה — בַּעֲדִי שֹׁפְטִים
הם בְעִירִי 4) אֲבָל אֲנִי [עתה] — נע והם שׁכְטִים
צֹר לְבַת־צֹר וְשָׁכְנָה מָצוֹר — וּנְצוּרֵךְ נְצוֹר
וַחֲסַר־כֹּל תְּנָה חֲצַר חָצוֹר — וַהֲצֵרְךָ בְּצוֹר
ד בְּרֵה על לְבַב מְיַחֲלֶיךָ — מִדִּבְרֵי רַחֲמִים
שַׁבְּחֵם בַּהֲדַר פְּעָלֶיךָ = לְעֵנֵי זְעָמִים
הַמְחַכִּים שנת גְאוּלֶיךָ — וּנְאֻם נְאֻמִים
בַּעֲבוֹר קול מְבַשְּׂרִים לאמר — בָּא זְמַן הַדְּרוֹר
וּבְהַר 5) קָדְשְׁךָ בְּהַר הַמֹּר — מָצְאָה קֵן דְּרוֹר
ה ז יְדֵי יֶשְׁעֲךָ הֲקָצְרוּ 6) מִגְּאוֹל עַמְּךָ ?
אךְ 7) עוֹנֵי יְמֵי פְדוּת 8) עָצְרוּ — רַב פְּדוּת עַמְּךָ
אֵי גְבוּרוֹת שְׁמְךָ אשר גָּבְרוּ ? אֵי יְקָר עָצְמְךָ
אם לְעוֹרֵר 9) זְרֹעֲךָ תְּעוֹר — אין לְךָ מַעֲצוֹר
מְעַקְּשִׁים תְּשׁוֹבְבֵם מישור — מַחֲשַׁכִּים לְאוֹר

ז *)

מר׳ יהודה הלוי [מחזור ויטרי]

[י רַחֵם] בךְ יתום אֲסִיר תקוה   וְלִבּוֹ בְּגַחֲלֵי הָעֳנִי נִכְּוָה 1)
יְחַכֶּה, וְנפשו מֵחַכּוֹת דאבה 2)   וַיַחְלוֹם בְּשׁוּבְךָ שְׁבוּת חֵילְךָ 3) *)
כְּאַסִּיר פְּדוּת חָלָם

2) לַעֲלוֹת אורחים 3) להיות זורחים 4) צעירי 5) בכ״י מונפלייר: כי בבית 6) שם: בלי קצרי 7) שם: אם 8) שם: פדותי 9) לְעֶזְרֵי.

*) גם זה נדפס כבר בס׳ קרובץ ארגיל הנ״ל דף ח׳ ומצאתי שם אלה השנויים והנוספות:
1) נִכְוָה 2) דָוָה 3) את שבות חֵילָךְ. *) [חֲלָכָה ?]

ה מוֹן רַחֲמָיו נֵעוֹר 4) לְבֶן צָעִיר   בטרם חֲפוֹץ האַהֲבָה תעיר 5)
הַקּוֹלֵךְ 6) שְׂעִיר ?   כְּאוֹב מֵאֲדָמָה אשמְעָה קולךְ
וַזַּעֲקַת 7) כְּפִיר קולם
ו היה בְּיוֹם תַּגְמוּל וְשִׁלּוּמִים   להפליא עֲשׂוֹת בינך וּבין עמים
מְטַר נקם 8) וְטַל רחמים   רְצוֹנִי וברכתי יְהִי טלך
וְזַעְמִי יְהִי טַלָּם
ד בָּרִי לְךָ נאמן וְלֹא יִשְׁנֶה 9)   אֲשר סוֹרְרִים 10) הֵרְסוּ אֲנִי אבנה
— — 11) — —   — — — — —

— — — =

ה 12 — —   וְתדאג עָלַי שִׁבְרֵךְ וְהוּא שִׁבְרֵךְ
מְעַט קט וְתִשְׂמַח 13) בַּעֲרוֹךְ נֵרְךָ   יְמֵי אבלךְ שלמו והיה [לךְ]
ה׳ לְאוֹר עולם

ח *)

מר׳ יהודה הלוי [מחזור ויטרי]

י דְעִי הֶפִּיצוּנִי יְמֵי עָנְיִי   לָגוּר בְּבֵין עקרב וְצִפְעוֹנִי
בְּבֵית שְׁבִי חֲנֵנִי חָנֵנִי 1)
ה תְּיָאֲשָׁה נפשי עֲלוֹת שחר   קַוֵּה לְמָחָר אַחֲרֵי מָחָר
בי אֹהֲבִי מה אָמְרָה אַחַר
היה אֱדוֹם אזרח בְּאַרְמוֹנִי   וִידֵי עֲרָב שלטו כְּאַדְמוֹנִי
וַיֵּרֶד בִּי עם כַּלְבֵי צֹאנִי
ו שְׁמִי אֲשֶׁר היה לְהִגָּיוֹן   נהפךְ בְּפִי זרים לְבִזָּיוֹן
מתפָּאֲרִים עלי בְחִזָּיוֹן
הַגְרִי ומואב וְעַמּוֹנִי   בּוֹזֵי דְבַר קדוש ופלמוני
וְאֶל נְבִיא השקר יַטּוּנִי

4) רַחֲמָיו נִכְמְרוּ 5) אעיר 6) הקולךְ בני זה בין בני שעיר 7) ושאגת 8) אנופף מטר זעם 9) אשנה 10) צוררים 11) התצעק וצופה לך בקול יענה, אסיר אויביו קומה ראה צִלְּךָ אלהים וסר צִלָּם 12) הטוב אמרך נואש ואל עזרך 13) ותראה.

*) נמצא גם כן במחזור מונפלייר הנ״ל דף ה׳ ואלה השנויים:
1) חנוני חנוני

דודי לְכה נְסוב 2) אלי גַנִים   לְאֻרות גְרדים שם 3) ושושנים

כמה תְהי ־ יְעלה בְּבֵין [תַנִים] ?

הָקֵץ לְכנורי ופעמונִי   וּכְסוף לְיַין רקחי וְרמוני

וְהַצְבִי תְשׁובֵב למעונִי

התְעַתְּדִי לַקֵץ ואם יוֹחֵר   כי לא הֲמירותיך בְעם אחר

בחרתְ כי גם בָךְ אני בוחר

מי גוי בְתימני ובצפוני   כִבְנֵי ־ עֲקוד־זבחִי וְראש אוני

וְאוהֲבִי ? ומי אל כמוני ?

ט *)

מר׳ יהודה הלוי [ממחזור והראן]

מאורה

כימי הנעורים מי יתנני

אקרא אל אלוה וַיַעֲנֵני

יערְבו לְנפשי   עתות קְדומות

יצאתי לְאִישִׁי   במחול עֲלמות

ארגמן לְבושי   וכלֵי רְקמות

רָאָנִי יְדִידִי   וַיַחְמְדֵנִי

מָשַׁךְ בַּעֲבותות   וַיִלְכְּדֵנִי

הגיעו לְחפצִי   ימים לְפָנַי

קול התור בְארצי   נשמע בְאזני

ואני אז בְלַחְצִי   בִידֵי מְעַנַי

ישנתי וְדודִי   יְעוֹרְרֵנִי 1)

ולעתות אֲהָבִים   יְעַתְּדֵנִי

ויפרוש יְדידי   כנפי חֲסדיו

עָלַי, אף בְיָדִי   נתן צְמידיו

---

2) נִסוב 3) בָם .

*) נדפס מכ״י זה בליט־טורבלאטט של המזרח שנה חמישית ע׳ 371 .
גם נדפס כבר בס׳ קרובץ ארגיל הנ״ל דף נ״ח ושם נמצא :
1) יעודדני .

דִכָּה מְעַבידי   הסגיר שרידיו

יום קוו רשעים   לְאַבְּדֵנִי

תאחזֵני יְמינו   לְסַעֲדֵנִי

דגול מרְבבה   הקדיש קְרואיו

מארץ עֲרָבָה   בא עם צְבאיו

יום דת שאֲהֵבָהּ   הנחיל יְרֵאיו

תורתו וְחקיו   יְלַמְּדֵנִי

אף נגד מלכים   יְכַבְּדֵנִי

היום בַעֲוֹנִי   נפשי יְבֵשה

מַחַדְרֵי מְעוֹנִי   הנני גְרושה

עד ־ יבא אֲדוֹנִי   בברית חֲדשה

עוד ישלח מְבשר   וְיִפְקְדֵנִי

ישים מחֲשכים   אור בַּעֲדֵנִי

י *)

מר׳ יהודה הלוי [ממחזור והראן]

יקרו נסיך   לאם בך נוֹשַעת   נפלאים מעשיך   ונפשי יודעת

האנוש ישכילך ? והוא בחכמה בער או יְחַו מהללך   ופה 1) לנגדך יפער

במהללי שבילך ? (2 מזקן ונער   נפלא, כי נבער   (3 אדם מדעת. נפלאים

ומי יספר תהלה   וסוף לך צור ? או מי יערוך לך תהלה 4) צור ראה גלמי

במרומי מעלה אף כי בהדומי   נדמו עמי   מבלי הדעת. נפלאים

דמיון ותמונה   אין לך צור נעלה   זֵאת מקום האמונה (5 לך נאוה תהלה

ודעת ותבונה   עמך וגְדלה   צור, ואתה מְלַמֵד לאדם דעת. נפלאים

הן להחיי ארוכה שלח צור לי רְפאות (6 וחמה נִתָכָה   על צר במרירות

להוציא אם נמוכה מעבדות לחֵרות   זמרו כי גאות   עשה מודעת. נפלאים

---

*) נדפס כבר בס׳ איילת השחר (מנטובה תפ״ד) דף ע״ד ובס׳ קרובץ ארגיל דף י״ג ונמצאו בהם אלה השנויים :
1) ופיו . 2) במהלל ושבילך . 3) באיילת השחר : כל אדם .
4) שם : תפלה. 5) מקור . 6) באיילת השחר : שלח ציר ומזור ולאום הנמוכה היה מעיר לעזור עטרה נמוכה לישנה תהזיר — ונראה כי שנוי בדפוס מנטובה מפני המוראה —

יא

מר׳ יהודה הלוי [שם]

קִרְאוּ מלאכי שמים   אלְפי הצְבאות
שלום על ירושלים   מעם יה צְבאות

י עלת חן עצובת רוח   קול ישע מְחַכָּה
ולבבה כְנוד [D. כסיר] נפוח   כי נפלה בְחַבָּה
נשמע על כְנף הרוח   קול רחל מְבַכָּה
זָכְרָה את יְמי מצרים   וימי הנְבואות
יום היתה לְכף רגלים   כחציר התְבואות
ה ומיה כְהָרָה תִפְעֶה   במעונות אֲריות
הִגְלוּהָ חֲזיר עם אפעה   שעיר עם גְביות
מה תוחיל ? הֲמשֶׁה רועה   ושמואל בְניות ?
תשתוחח עֲלֵי אפים   מתי קץ פְלאות ?
ולך שָׂמְחה כפים   בְרבות התְלאות
ו למי אזְעקה אל עליון   ואני בן [D. רק] אֲמָתֶךָ
אין לי בְקִרְבִּי שריון *)   בלתי אַהֲבָתֶךָ
וביום אֵין לְנפשי פדיון   אשתעשע בְדָתֶךָ
באתי נא [D. הה] בְמי מתנים   לְדִלותי תְנָה אות
העבר נא עֲלֵי המים   רוח הקְנאות
ד ורשת אֱלהים ! הִנֵה   צור, צָרי בְצירֵךְ
גשי נא בְלֵבָב נַעֲנָה   לקחת שְכרך
וסביבך הָ׳ חונה   מיום שֶׁמְבָרֵךְ
פָגְעוּ בָךְ צְבא מַחֲנַיִם   לאלפים וּמֵאות
ואשים יפת עינים   לך חן חן תְשואות
ה קִבצו מְתי מלאכים   היום יום בְשורה
מְשַחק מרום נפלאים *)   אַל תופע נְהרה
עד כי כל עֲדת הבוכים   אשיבה לְעזרה
דברי *) בת עֲדת אפרַיִם   לשבע צְבאות
מָתְקוּ מִצְרֵי מִצְרַיִם   חָלְקוּ מַחֲמָאות

---

*) [D. בדברים שניון]. *) [D. ורום ופלכים]. ״) [D. בשֵר]

יב *)

מר׳ יהודה הלוי [שם]

י שָׁעֶךָ יזכירו   עַם בְּךָ יכתירו   שיר כְּשַׁי יגישו   וּשְׁמְךָ יַקְדִישׁו
ה עָלוּ על לבם   זִכְרְךָ הנעים   מְצָאוּ תוך חֻבָּם   מִשְׁמְךָ 1) שעשועים
וּכְפִי כח בם   חַסְדְּךָ מביעים   איש לְאִיש יעזורו   מִשְׁפְּטֵי אַל יורו
מִמְתִים 2) יפגושו   בך [בם] וְלא יבושו
ו אֲשֶׁר לא נוֹעֲדוּ   לִהְיוֹת בעבדיו   בִלְבָבָם יִחֲדוּ   אל, ואין בלעדיו
ואם 3) בפיהם כִחֲדוּ   הן 4) בְקִרבם עֲדיו   איך יְצוריו יאמרו   מִבְּלִי אל נוֹצְרוּ ?
וַאֲשר בו כִחֲשׁוּ   רַחֲמיו יִדְרוּשׁוּ
ד הֲרות משמרתו   5) מַחֲנות עִלִיוֹת   גם בְכֵם רום 6) שִבְתּו   יַחֲצוֹב בַגְוִיוֹת
מַעֲשֵׂה מרכבתו   שם בארבע חיות   זאת עֲלֵי זאת גָבְרוּ   רק בְכִסְאוֹ חָבְרוּ
קֹר וְחֹם יגישו 7)   שַׁי, 8) וְלא יחלושו
ה הֲרֵרֵי עולמים   כִבְּדוּ הר קדשו   משפחות כל עמים   בִקְרוּ מקדשו 9)
לוּבְשֵׁי סות אֵימים   פַחֲדוּ 10) מֵאִשׁוֹ   מעריציו נָהֲרוּ   וּמְשרתיו מִהֲרוּ
מְהַלְלוֹ חִדְשׁוּ   קִדְשׁוּ שִׁלֵשׁוּ

יג *)

מר׳ יהודה הלוי [ממחזור והראן]

י עֲלֶה וְיבא אצלך זִכְרון   משתחֲוים נכח פְני ארון
ה תרוֹעֲעי על צלצְלי שמע   כפֶעמוֹנים על מְעיל אהרן

״) נדפס בליטראטורבלאטט של המזרח ש״ה עמוד 399 ע״י החכם דוקעש מתוך סדר תפלות השנה למנהג קהלת רומניא (קושטנדינא של״ד ולמספרם 1574 ושם בטעות 1602) גם נמצא במחזור מונפלייר כ״י דף נ״ו, ואלה הם השנויים:
1) את שמך. 2) ברומניא: המתים. 3) אם. 4) הם. 5) משמעתו. 6) דמות כס. 7) רומניא: יפגושו; מונפלייר: יגשו. 8) רומניא: בך; מונפלייר שם. 9 יהדיו יקדישו. 10) כ״ה גם כן במחזור רומניא אשר בידי, ובלטב״ל הנ״ל מובא: יפחדו, ונראה שהיא טעות הדפוס.
*) נדפס גם במחזור ר״ה ויוה״כ כמנהג ק״ק אלגזאייר (ליוורנו תקס״ג) דף מ״ג גם נמצא במחזור מונפלייר כ״י דף ק״א ובשניהם הנוסחא:

וַ יִפְגְּעוּ לִמְשׁוֹךְ בְּעֵת רָצוֹן   וַיִּתְקְעוּ לַחֲשׂוֹךְ דְּבַר חָרוֹן
דָ מָם וְדִמְעָתָם וְנַפְשׁוֹתָם   נָשְׂאוּ לְהוֹרוֹתָם 1) לְזִכָּרוֹן
הָ וָדוֹת בְּעוֹד רוּחַ בְּאַפַּיִם   וּבְעוֹד עֲבוּר הַקּוֹל עֲלֵי גָרוֹן

יד *)

מהראב״ע

ליום שבת

[מחזור ויטרי סימן קצ״ח]

אשיר בְּמישרים   את שיר אֲדֹנָי
קול מְהַלֵּל ארים   כִּי רם אֲדֹנָי
אֵ ת סוד שְׁמוֹ גלה   אל עם קְרובו
יוֹם מַעֲשָׂיו כִּלָּה   בו כי אֲהֵבוֹ
לִמְקַדְּשׁוֹ נגלה   יָפְיוֹ וְטוּבוֹ
כי הברכה בו   צוה אֲדֹנָי קול מהלל וכו׳
בֹּ קֶר בְּהִתְנַשְּׂאָה   שמש וְזָרְחָה
מכל 1) אֱנוֹשׁ רוֹאָה   תסיר אֲנָחָה
אמש בעת בואה   נפשי שְׂמֵחָה
עלי אֱזִי נחה   רוח אֲדֹנָי קול מהלל וכו׳
רִ אשון לְכל מועד   היא בְּתְעוּדוֹת
יסעד לְבב סועד   שלש סְעוּדוֹת
הבא לְאוֹת וּלְעֵד   אין בּוֹ עֲבוֹדוֹת
כי אם לְבד הודות   את שם אדני קול מהלל וכו׳
הַ קול מְאוד עָרֵב   נשמע בְּאָזְנַי
בנים, רְאוּ קָרֵב   לילה וְהִנֵּה
נֵר בַּעֲדוֹ, עוֹרֵב   צועק ועונה *)
התקַדְּשׁוּ לִפְנֵי   בוא יום אדני קול מהלל וכו׳

1) בהודותם.
*) נמצא גם בכ״י צידה לדרך שלי דף ס״ד ושם מצאתי. 1) מלב.

*) שבת ל״ה ע״ב בדברא עורבי (שד״ל)

מַ בדיל בְּאַחֲרִיתוֹ   עשיר 2) ומסכן
הן רם בצדקתו   סְכוֹ יִתְקַן 3)
ובבית תפלתו   הודו יְשַׁכֵּן
אמן ואמן כן   יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי קול מהלל וכו׳

טו

מהראב״ע

למוצאי שבת

[שם סימן ר״ז]

במוצאי יום מְכֻבָּד   וּמוֹבָאֵי יום מַעֲבָד
שלח לובש כתנת בד   כתנת המשיח
אֱ להים לנו מחסה   יברך כל אשר נעשה
בששת ימי המעשה   בידנו תצליח   שלח וכו׳
בִּ צָרָה עוד *) בך נמצא   תמים דעה גדול עצה
דרוש הצאן הנפוצה   בכל פלך ותשגיח   שלח וכו׳
רְ עֵה אותם במרעה טוב   והרביצם בְּנָוֶה טוב
היות נפשם כגן רטוב   שנותינו תזריח   שלח וכו׳
הָ מון זדים הניעימו   מעון תנים, וְהַבְצִמוֹ
באף תדוש, ועלימו   תריע ותצריח   שלח וכו׳
מְ שוך חסדך עֲלֵי עמך   ועל עֵשָׂו שפוך זַעְמְךָ
וידעו כל כי מִמְּךָ   פדותנו תצמיח   שלח וכו׳
חֲ בצלת השרון   תשיבֶנָה לְבִצָּרוֹן
וְשַׁי מיד בני אהרן   קטרת מֹר תריח   שלח וכו׳
זְ כור חסד נעורים אֵל!   והרביצם באות יואל
וְאֵלִיָּה שלח גואל   ומלך המשיח   שלח וכו׳
קְ רובה היא ישועתי   תבשר צור גְאֻלָּתִי
מִקְדָּשׁ מקום מנוחתי   תאריח ותריח   שלח וכו׳

2) עני. 3) פדות יתכן.
*) נראה שצ״ל עזר.

טז

מהראב״ע [ממחזור ויטרי] ׀

[אַ יָלָה] על דוד עֲגֻבָה   יום יום לראותו תָּאֵבָה
ליל ברחובות סָבְבָה   עד תמצא את שֶׁאָהֵבָה
ב ת מארמונה הֻגְלְתָה   וּבְמַכָּה נחלה הֻכְּתָה
נמכרת עוד לא נפדְתה   וארוכתה לא עָלְתָה
את פניךָ אַל חִלְּתָה   ולהתפלל לָךְ הִרְבְּתָה
וּבשוּרָהּ שמשהּ יֶחֱשַׁךְ   ימים מקדם חִשְׁבָה
זָכְרָה בלבבה עת מְשַׁכְ־   תה בעבותות האַהֲבה
רַ עְיָתִי מה תשתוחֲחִי   חִזְקִי אִמְצִי אל תַחְפְּזִי
מַעְלֵךְ וחטָאַיִךְ דְּחִי   וּבמַעלות ישַׁר אֶחֱזִי
ולאוֹיְבְתֵךְ תאמרי שְׂחִי   יְוםׄ קִרְיַת מוֹעדך תֶחֱזִי
וּמֵעֵינַיִךְ מִנְעִי בְּכִי   הסירי מלב דְאָבָה
יד לא אֶרֶךְ מִמֵּךְ, הכי   עזה כמות אַהֲבה
הַ צָר בראותו מַחֲלַת   עַמִּי, כי רָזָה לַעֲנות
מִמֵּי ראש לקח מַחֲלת   על אידו הואיל לַעֲנות
ותחל עוד לאמר מַחֲלת   עוד. מה תוחילי לַעֲנות ?
על תהו לִבֵּךְ תִסְעֲדִי   בנבואת שקר נִכְתְּבה
אַי אפריון [עָשָׂה] יְדִי־   דֵךְ תוכו רצוף אהבה ?
מ ה תֶּאֱנחי יעלת צְבִי ?   כִּי שִׂמְחִי גם בָּךְ אשמחה
אַךְ עד יעבור זעם חֲבִי   אַחַר עֵינַיִךְ אפקחה
וּבְחֵקִי שנית תִשְׁכְּבִי   וצִירַי אל צירךְ אשלחה
נחלי זרים אם יַעֲלוּ   כִּי נשבעתי לא אֶכְזְבָה
מים רבים לא יוכלו   לְכַבּוֹת את האַהֲבה

יז *)

מהראב״ע

לפורים [ממחזור והראן]

קומה אלהים עזרתה לי, וענה בצרתי

א כזר אַהֲבו אביהו   רע יַחֲשוב על אחיהו   צַיָּד צבאו 1) בפיהו

---

*) נדפס כבר בס׳ אורה ושמחה (ליוורנו תקמ״ו) דף מ״ד ובמחזור ארגיל דף ק״ל ונמצא גם במחזור מונפלייר כ״י דף כ״ח, ואלה השנויים:
1) אי״ש: צָדָהו, ארגיל ומונפ׳: וצדהו.

אכל עדשים גם שתה,   אז הבכורה נִשְׁחָתָה 2)   קומה
ב וגד לְצודד עת לֶכְתּו   הִתְחַכְּמָה לו יולַדְתּו   ולאב בטרם בא עתו
מַטְעַם ולחם עָשָׂתָה   אז הברכה נשחתה   קומה
ר צָה להראות הֲדָרָתו 3) מלך לשרי מלכותו 4)   אז בעבור יין שמחתו
אסתר גברת הָיְתָה   כי לה המלוכה יאתה   קומה
ה מן צְפִיַע איש שָׂדֶה   נַפְשות בני אל חי צוֹדֶה   לולי ה׳ הפודה
חִטָּה שעורה 5) נִכְּתָה   כֶּרֶם נִטְעֵי שָׁת בתה   קומה
מ לךְ בעצם אהבתו   אז עם הדסה בשתותו   יין תענוגים תוךְ ביתו
יַיִן לצורר הִשְׁקְתָה   היא כוס מלאה חלאתה   קומה
בת צעקה, זה הנבזה   חשב אשר דָמִי יזה   מלךְ בעת שמעו כזה
חמה בלבו עלתה   בו אש קִנְאות הִצָּתָה 6)   קומה
שונא בביתו כי נתלָה   נודע לדור ודור סלה   כי מעשה שדי 7) נפלא
כי עז, לגולָה נִלְאָתָה   מֵרִבְבות קדש אָתָה   קומה
לבשו 8) כְּלִמָּה כל זרים   כי עם ה׳ ראש הֵרִים   עשה כחפצו בצרים
פורַר ביום פור פֹּרָתָא   וָמֵת וְנִסְפָּה אַסְפָּתָא   קומה
מִשְׁתֶּה בכל שושן הָעִיר   נתלו ילידי איש שָׂעִיר   עִמָּם גְוִיַּת השָּׂעִיר 9)
על עץ בעת שֶׁהוּשָׁתָה   ארוךְ כמו וָ״ו ויזתא   קומה
וַיִּכְתְּבוּ זאת בִּמְגִלָּה   להיות לשם גם לתהלה 10)   מוסר לכל אנשי כִסְלָה
שִׁמְעִי דְבַר בן המדתא   תפול עליהם אימתה   קומה
רַבּוּ לְפָנִים עָדֶיךָ   כי כל חֲמַת איש 11) תוֹדֶךָּ   שוב נא ושא את 12) ידךָ
ושבור כמו עץ עולתה   אךְ לי תהי לישועתה   קומה

יח *)

מהראב״ע

לפרשת פרה [ממחזור והראן]

א להים צמאה לך נפש 1)   גוים, והם משתחויתם
ממרחקים, וּמְיַחֲלִים   לכלות פשע ולהָתֵם

---

2) אי״ש: נכרתה, ארגיל: נבזתה. 3) ארגיל: אדרתו. 4) ארגיל: הדרתו 5) זרועה. 6) ארגיל ומונפלייר: נצתה. 7) אי״ש וארגיל: אל מה. 8) שם ושם יעטו. 9) הצעיר. 19) להיות לאל שם ותהלה. 11) אי״ש וארגיל: וחמת האדם. 12) אי״ש עוז, ארגיל ומונפלייר: עוד.
*) נדפס כבר בס׳ קרובץ ארגיל דף קל״ז ובסדר ארבע פרשיות מנהג קרפנטראץ (אמשטרדם תקכ״ד) דף ס״ט, ואלה הם השנויים:
1) קרפנט׳: נפשות.

בחזותך 2) לגלות מקור   לברר לְלַבֵּן כל כתם
כִּנְאֻם וזרקתי עליכם   מים טהורים וטהרתם
בארץ תלאובות מִדְבַּר   ציה ועיף בלי מים
כמה בשרי לצור 3) קדושי   ולך אשא עינים
מתי תביט בענותי 4)   לטהר לבב וידים
לְשַׁלַּח בָּרַח וַיָּבא   וַיֵּשֶׁב תחת רֹתֶם
ראש אחד ישימון מַהֵר   העם שפך לך נפשו
וַיְחַלּוּ כַּמטר לָאֵל   ופיהם יפערו 5) למלקושו
מתי תְטַהֵר חֵטְא 6) מוקשו   ותמחה פשעו ואת כַּחֲשׁוֹ
לאמר אושיעכם הצאן   מרעיתי אדם אתם
הנני אשם בחטאתי   וּמְגֹאָל 7) בִּדְמֵי תאֲנָה
וכל מלבושי אגאלתי   בְּטַנְפֵי לב פנה וזנה
איך אלי ישוב בשרי   וְאֶטְהַר מֵחֵטְא בי עָנָה
כַּבְּסֵנִי אל מֵעֲוֹנַי   באמתך אֵל הצמיתם
מרום אם גברו חטאים   ופשעים נֵד נִצָּבוּ
לְמֵי הברכה הישנה   עינַי כי לא יכזבו
אלהַי רַחֲצֵנִי ואטהַר   בְּמֵימֵי טהַר נשאבו
מִמַּעַיְנֵי הישועה   תאמר לכו נא ושאבתם

יט *)

מהראב״ע [ממחזור והראן]

שם אל אשר אין לו ערך נשמת כל חי תברך

אחד ועל כל נעלֵיתָ   נשגב ומכל נפלאתָ   ובסוד פלאים נגלית
שַׂמְתָּ בלב צרים מֹרֶך   יום תִּתְּךָ בים דרך   שם אל וכו׳
ביד גבורות הודַעְתָּ   מצור עֲיָנוֹת בקעת   פי מָן ונפת השבעת
אז כל משנאי לי אַבְרֵךְ קראו, ותכרע 1) כל ברך   שם

2) ארגיל: בחוותך, אמנם המפרש ר׳ נהוראי אזובב הגיה ג״כ: בחזותך.
3) שם: לך. 4) שם: אֶל עֲנות, וקרפ׳: את עֱנות. 5) ארגיל: ופיהו יפער.
6) שם: את. 7) קרפנטר׳: ומגולל.
*) נדפס ג״כ בס׳ קרובץ ארגיל דף ע״א, ואלה השנויים:
1) וכרעה.

רבת יריבי, כן נקם   שַׁלֵּם לאויבי ולחיקם 2)   תשיב, ואל תָּשֵׁב ריקם
קורא בכל לב ומברך   לשמך, וּבִשְׁמָךְ 3) יתברך   שם
הַיְשַׁר לציון דרכנו   ויהי בשלם סֻכֵּנוּ   צוה ישועות מלכנו
נֵצֶר מלוכה מִפֶּרֶךְ   תְּשַׁלַּח, 4) וּפַנֵּה לו דרך   שם
מה לָּךְ צביה נעצבת 5)   הומה כיונה נעזבת 6)   קִנָּהּ, והנה נעצבת
אל תרגזי עוד על אֹרֶךְ שִׁבְיֵךְ, רְאֵה כי בא אורֵךְ   שם

ך

מהראב״ע [ממחזור והראן]

צמאה בְךָ אל גם בךָ רָוְתָה   נפשי וְעת כלתה לך חָיְתָה
אַחַת למוסר האֱמת נבראה   רבו תְבונות בה ולא נִטְלאה
נראים פְעליה והיא נפלְאה   לדמות אֱלהיה מעט דָמְתָה
הן אחֲריו הלכה ולא עָוְתָה
בה מֶחְקְרֵי גֵאֶה וְשחֲ חֻבְּרוּ כי זה לְעֻמַּת זה אֲזי נוצְרו אכן תְבקש מַעֲלות אָשרו
אָרְחָהּ בבת עין אשר אִוְּתָה   לה, מתבונות בית זְבול בָּנְתָה
רחוק בְקרוב, כל מקומות [בְּלִי תִיגַע וגם היא לא יְגוֹרָה חֳלִי] שור תעזוב־
בְּמחשבתה בְּאפס כְלִי
בָּלְתה גְוִיתה ולא בָלְתָה   יֵרֵד שְׁאול ביתה והיא עָלְתָה
מְתֻקָּה עֲבודת אל אֱמת עֲבדה, עזבה יקר אישים וְהִתלכְּדה עם מלאֲכי־
עליון וְהתאחֲדה
אין קֵץ לכל תַּעֲנוג וטוב ראֲתה   יותר וְיותר מֵאֲשֶׁר קִוְּתָה

כא

מהראב״ע [שם]

שַׁעֲרֵי פְדות אפתח מי יִנָּעֵלם
שכְנים בבור שִׁבְיָה הן אֶגְאָלֵם

אם יָדְךָ רמה   מושל וָרַד   לובש לבוש רקמה בגדי שְׂרָד
האם ליום המה לא תֶחֱרד ?   בָנַי אשר בַּפַּח   איך תלחָצם ?
מיד פריץ חיה אחלצם

2) אל חיקם. 3) וכך. 4) שלה. 5) נצבת. 6) עוזבת.

ב נים אֲמַללים וּמְיַחֲלִים   בִּידֵי מְהוֹלָלִים ומהללים [וּמְהַתְלִים]
צרים ושועלים מְחַבְּלִים   עוד לא ברית אשכח   כי אֶעֱזְרֵם
אֶפְדֵם שלישיה עוד אזכרם

ר חֲמֵי יְשׁוּעָתִי   הן אגאלם   ובאור נְתִיבָתִי   אֲנַטְלֵם
על מֵי מְנוּחוֹתַי   אֲנַהֲלֵם   ציר נֶאֱמָן אשלח   וַאקוֹמְמֵם
להם אֱהִי מִחְיָה וַארוֹמְמֵם

מ ה נֶעֱמָה תקוה   עם אַחֲרִית !   היום אֲשֶׁר אִוָּה   שומר בְּרִית
יבא , וְאוֹר קִוָּה אור שַׁחֲרִית   מִפַּאֲתֵי מזרח   לי אמשְׁכֵם
אשלח דְבָרִי יה וַאבָרְכֵם
ישלח דְבָרוֹ יה וִיבָרְכֵם

כב *)

מהראב״ע [שם]

בַּצָּר מְנוּסִי אשימה   תורת ה׳ התמימה 1)

א שים בְּדתי חֶדְוָתִי   חלקי בְּלִקְחִי וּמְנָתִי
עדות ה׳ נחלתי   שירה 2) בעודי ארימה   לה מימים ימימה

ב כו שׂרפים בזבולם   יום נִדְּדָה דת מגבולם   ויצעקו 3) הוץ אראלם
איכה כְּבוּדה ונעימה   תּוּשַּׂם בְּפִי עוֹשֶׂה אשמה ? 4)

ר גזו לְאֻמִּים בראותם   את דָּתְךָ 5) אל לקראתם   פָּצְחוּ בְּרִנָּה שפתותם
בָּנוּ בריתה הֲקִימָה   נעשה וְנשמע ויהי מה

ה פליא בְּסיני נוראותיו   צורי בְּמִכתב לוחותיו   על כן אֲתַנֶּה צדקותיו
אך מול גמול עושה כימה   מה מַהֲלָלִי ואני מה ?

מ לכי שְׁעֵה שועת דלים   עונים לך כִּבְנֵי אֵלִים   קדוש בְּקֹדֶשׁ מַהללים
פּוֹצחים ביראה וּבְאֵימָה   בשפה בְּרוּרה ונעימה

כג

מהראב״ע [שם]

א ת גְּבוּרָתְךָ, יְמִין אל   אז באזנַי אך שְׁמַעְתִּיךָ

---

*) נדפס מכ״י זה ע״י מהרימ״ז ז״ל בחלק העברי מספרו על פיוטי הספרדים עמוד 41 ואחריו בס׳ נטעי נאמנים ע׳ כ״א — אמנם כבר נדפס בס׳ קרובץ ארגיל דף מ״ג. ואלה הם השנויים :

1) תמימה. 2) קול שיר. 3) הן צעקו. 4) פימה. 5) אֵש דת ועם. 6) בריתך.

נוֹאֲשה נפשי קְהָ־־ם   ראש כְּאִלּוּ לא יְדַעְתִּיךָ

ב ערה בי אש קְנָאוֹת   על גְבֶרֶת היא אֲסוּרה
בוז ולעג על בריאות   אלמְנוּת חַיּוּת צְרוּרה
שָׁקְטוּ נחו מְשׂנאות   וַאֲנִי גולה וְסורה
מָשְׁלָה יד כל מְגֹאָל   בי , וְלִי יאמר קְדַשְׁתִּיךָ
מה תְּקַוִּי עוד ? וְדוֹדִים   עָבְרוּ ואני יְרַשְׁתִּיךָ

ר ב לְשִׁבְתִּי בַחֲשֵׁכָה   וָאֲחַשֵּׁב רע בְּעָצְבִי
איך אֲקוה לי ארוכה   וֶאֱלֹהַי אין בְּקִרְבִּי ?
אָבְלָה נפשי , וְאיכה   אֶתְנֶה פוגת לְלִבִּי ?
שַׁאֲלִי קִרְיַת אֲרִיאֵל   שַׁאֲלִי נא אם שְׁכַחְתִּיךָ
יִזְּלוּ עֵינַי נְהרים   כי בְלֵ[ב חוֹתָם] נְתַתִּיךָ

מ חֲזוֹת צופים ורואים   עת פְּדוּתִי לא ידעתיו
ואֲחַפֵּשׂ סוד נְביאים   קֵץ לְשִׁבְיִי לא פגעתיו
הֶעֱצִיבוּנִי חֲטָאִים   שִׂמְּחַנִי קול שְׁמַעְתִּיו
כל נְביאי דִבְּרוּ אֶל   נַחֲלָתִי: לא עֲזַבְתִּיךָ
בַּעֲבוּר חסד נְעוּרים   אַהֲבַת עולם אֲהַבְתִּיךָ

כד *)

אהבה ליום ראשון של פסח לראב״ע ,

מחזור סיציליאן

מי יתנני כימי אלוה יְרַצֵּנִי   כי יַעֲנֵנִי אקרא ויאמר הִנֵּנִי

א ך חללני דודי ובי געלה נפשו   אז הֶעֱלָנִי מִנֹּף וּבַעֲנָנוֹ וְאִשּׁוֹ
אט נִהֲלַנִי ואפגעה במקום קדשו   וַיְקַדְּשֵׁנִי וַיַּעֲמֵד ציר יוֹרֵנִי
בינו לביני וכל יְקָר ראתה עיני

ב נַחֲלָתִי ארץ טהורה ראיתי   כל שְׁאֶלָתִי ובית זבול שם בניתי 1)

---

*) נמצא בשלימות במחזור מונפלייר כ״י דף נ״ח .

1) שם מוסיף : לאֵל מְנָתִי. עמו שלֵוה הייתי , ויפרפרני עָון אשר לא יְרַפֵּנִי וישכחני הצור אשר לא יְנַשֵּׁנִי .

רועי לפנים איה זרוע תפארתו .   אין קץ לְשָׁנִים מאס בְּצִיּוֹן עיר שִׁבְתּוֹ

שומר

כה

מר׳ שלמה גבירול

למוצאי שבת

[מחזור ויטרי סי׳ רכ״א]

שכן מרום — אליך קויתי עד אן ירון — איב על נחלתי
אל דמעתי — אל תחרש בצרה, רומה בעזך נשירה ונזמרה
למה תשכח — חנות אל לנצח ? עמך לקח — על חנם לרצח
עזי מצה הקדישם ליום עברה   רומה וכו׳
משמים — רחם פן ירעו, שטף מים — אלי לא יגיעו
אז יריעו — לך עמך אל נורא   רומה וכו׳
הר הבית — שילה ובית עולמים, הן רשית — ולשמיר שוממים
הם מחרימים — עיר לשכות ועזרה   רומה וכו׳
בכי אמרר — כי קצר המצע, כי ישתרר — עץ פסלם באמצע
איך תעשה לך מסכה צרה ?   רומה וכו׳
ראש הלבנון = אתה לי אל עליון, השב סיגנון — משא גיא חזיון
מלא ציון — משפט וצדק מהרה   רומה וכו׳
בך מבטחי — אל סלעי ממגור, מאום וסחי — תשים צר קטיגור
חוקך אל סגור — יסגרו בחפירה *)   רומה וכו׳
יגל יהודה = וישרון בחטיבה, רנה ותודה — כי שבתה מדהבה
גיל בית שואבה — החשובה העירה   רומה וכו׳
מגן ישעי — תן עזך אל עבדך, אמץ זרועי — ומשוך עלי חסדך
שיר לידידך — האמיצה והאדירה   רומה וכו׳
ארצות שלשה — יהודה ועבר וגליל, לציון דרושה — יעלו קבוצי בעליל
דורש אל אליל — יחלוף כליל בעברה   רומה וכו׳

שומר אמונים נתן ביד עובדי בלתו הן יחקרני אם אעבוד בלתו שני
איך ישני עד כה ולא יגאלני .
מדי היותי חסד ומשפט אשירה אשכח ענותי ומלבבי אסירה
ארך שביתי וברית נעורים אזכירה היא תצרני מזר ולא יבעלני ,
וישובבני אישי ועוד יאהבני .

*) יחלוף ויאבד אליל זהב ויטמנוהו בחפירות על שם ביום ההוא ישליך האדם וכו׳ [ישעיה ב׳ כ׳] (שד״ל)

כו

מר׳ שלמה גבירול

רשות למעריב

[שם סי׳ תל״ח]

שירו לאל, נעם   מהלל, אמוני
מתנדבים בעם   ברכו אדני
שדי אשר בשמו   די כל ברואים
נמצא בלב אישים   אליו מצואים
אך מראות, עיני   פקחים ורואים
נפלא, ונפלאים   מעשי אדני   מתנדבים וכו׳
למענהו כל   עשה ופעל
אדיר אשר מדד   מים בשעל
אל תחקרו בו מה   מטה ומעל
כי אין להקר   דברי אדני   מתנדבים
מכון לכם שבתו   תכן ויעד
בשמו יסדו, פן   ירעש וירעד
נראה בנשאו, אך   הוא לו למסעד
כי קט מעט ימעד   לולי אדני   מתנדבים
הן אין, ולו יהי   דרדע וכלכל
הגיד קצת הודו   ישיג ויכול
כי הוא אשר תלה   עולם כאשכל 1)
צור רב ורם על כל   גוים אדני   מתנדבים
בניו, אשר לשמו   הודו ושרו
קין בם, הכי אליו   הקשו ומרו
עשו וישמעאל   עצו והמרו
לבם, ולא אמרו   איה אדני   מתנדבים
איך בן בכור אשכח   ונעים רנניו
זכרון ברית שתי   ביני ובינו
קום בשרו ספו   עיניו ומוניו
אך לו לבד, פניו   יאר אדני   מתנדבים

---

1) כאשכיל . ע׳ מה שכתב החכם מהר״ש זקש נ״י בספרו שה״ש לר׳ שלמה בן גבירול עמוד קמ״ז .

כז

מר׳ שלמה גבירול

רשות לברכו

[מחזור ויטרי בקונטרים הפיוטים אשר בסוף הספר]

שְׁ אָלוּנִי סְעִפַּי הַתְּמֵהִים   לְמִי תָרוּץ בְּגַלְגַלֵי גְבהִים ?
לְ אַל חַיַּ תשוקת מַאֲוַיַּ   ונפשי עם בְּשָׂרִי לו כְּמֵהִים
מְ שׁוֹשִׂי גם מנת כוסי בְּעוֹשִׂי   אשר עת אזכרה אותו וְאֶהֱמִים
הְ יִנְעַם טוב לְנשמתי עֲדֵי כי   תברך שם ה׳ הָאֱלֹהִים ?

כח

מר׳ שלמה גבירול [מחזור ויטרי]

שְׁ בִיָּה בת ציון   צרופה בכור עני
שבועות אבותַיִךְ   נשבעתי למעני
שַׁוְעָתֵךְ נִשְׁמְעָה   עלתה למעוני   שמעתי כי חנון אני
שַׁ חוֹתִי למאד   יָדַי כי אין לאֵל
שִׁמְךָ טוב וסלח   נדרש לכל שואל
שובה כי אין לי   זולתךָ גואל   שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל
לְ מי אפוא מכרתיך ?   יבא איש ריבך
למי ספר כריתות   אריב את יריבך
לְמִגְדַל אש וחומה   אני אהיה סביבך   למה תבכי ולמה ירע לבבך
לְ מה אצעקה   חמס ולא תענה ?
להשמיד ולאבֵּד   יאמר המוֹנֶה
לזרים נמכרנו   יחד עֵר ועוֹנֶה   לעבדים ולשפחות ואין קונה
מִ י אַתְּ וַתִּירְאִי   מאנוש הבוזה ?
מלאכי אשלח   כמכתב החוזה
מְזֹרֵי ישראל   אֲאַסֵּף מזה ומזה   מחר יהיה האות הזה
מ וֹעֵד שַׂמְתָּ לִי   לקבץ שְׁלִישִׁי

מופת לא אראה   לקומם מקדשַׁי
משמיע שלום   לא בא לקדושי   מדוע לא בא בן ישי ?
הְ ן בי נשבעתי   לאסוף נִכְבָּשַׁי
הלא אז המלכים   לךָ יובילו שי
הנה עַד לְאֻמִּים   שמתי לקדושי   הנה ראיתי בן ישי

[אולי חסר בית אחד]

כט *)

מר׳ שלמה גבירול [ממחזור והראן]

שְׁ רֶשׁ בנו ישי   עד אן תהי נקבר ? הוֹצֵא לָךְ פרח   כי הַסְּתָו עבר
לְ מה יהי עבד   מושל בבן שרים ? תחת מלוך צעיר   שָׂעִיר 1) הלא גבר
מְ נִי זמן אלף   שנים אני נעבד   אֲדָמָה בתוך גלות לִקְאַת בתוך מדבר
הְ אין לבוש בדים לשאול ? ואיך יִגָּלֶה הקץ ? ואַל צוה   סתום וחתום דבר

ל *)

מר׳ שלמה גבירול [שם]

שְׁ חרים אקְרָאה עורה כְבוֹדִי   לְבַקֵּשׁ את פְּנֵי מלכי ודודי
לְ זִכְרוֹ אצְמָאה מֵחֹם יְקוּדִי   וְכָעָגוּר אֲצַפְצֵף מִנְּדוּדִי
מְ אוּמָה אַין לְבַד לִבִּי וְסוֹדִי   וְזוּלָתִי שְׂפָתַי אין בְּיָדִי
הְ יֵשׁ לַעֲרוֹךְ לְךָ גואלי ופודי   ואיך אוּכַל ? וּבֶעָפָר יסודי
נִקְלוֹתִי בְּיוֹם עָמְדִי בְּסוֹדִי   וְאם ירבה מְאֹדִי מה מְאוֹדִי ?
תְּהַלֵּל נפשי לְהַלְלְךָ וְהוֹדִי   וְנשמתי תְזמר לךָ בְּעוֹדִי

---

*) במהזור קרפנטראץ למועדים (אמשטרדם תקי״ט) דף פ״ג נדפס הבית הראשון והאחרון ובקרובץ ארגיל דף כ״ה נדפס כלו.

1) שם: שעיר.

*) נדפס מכ״י זה ע״י מהר״ש זקש בראש תחייתו השניה. גם נדפס במ״ע הכרמל שנה א׳ עמוד 21. מתוך ס׳ שירים ותשבחות. ועוד הפעם ע״י ריש״ז בס׳ שה״ש הג״ל ע׳ קנ״ב.

לא *)

מר׳ שלמה גבירול [שם]

ה׳ אלהי גדלת מאד, הוד והדר לבשת

שחק כַדק נטית אוֹר כשלמה עטית בשפתיך בִטִיתָ
מחפצך לא שטית כי הוֹד כפאר חבשת
לך ירננו תבור וחרמון שַדַי המשליג בצלמון יום צָעַדת בישימוֹן
כי אַתְ קדמוֹן לכל קדמוֹן והמה חדשים חִדַשת 1)
מוסדות תבל על בלימה תלית בעֹז ובעצמה 2) וישבה תחתיה וראמה
יום עלות 3) באפך חֵמה עמודיה הִרְעַשת
הרבִיתָ חיל כוֹכבים האיר לתבל וליושבים בה לאׂ מְרֵעִים ולא מטיבים
ועת תכס שמים בעבים פני הבריהם הובשת 4)
הן עָם בניך קראתָם יין תרעלה השקיתם וצאן מרעיתך כִנִיתָם
איך לכל רוח זריתם ? 5) על מי 6) צאנך נטשת ? 7)

לב *)

מר׳ שלמה גבירול
למוצאי שבת (שם)

שלַח מִנְזָר לעם נגזר אשר הֻפְזַר הֵן וָהֵן
פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן
לנַחֵם צאן וקץ קצון 1) ויום רצון קְרא להן
משוך בְחֵמה בְנֵי אָמָה ויום נקמה עֲשֵׂה בהן
הפוך כסדום ארץ אדום אשר אני הֲדוֹם לרגליהן
חיש ירושה לגרושה ולראשה תהי עליהן
זה חדש נְוֵה חַדֵש וְעָם 2) קַדֵש נתוץ נויהן
קרא ישועות לִיגֵעוֹת 3) וצאן רועות על ידיהן

*) נדפס בקרובץ ארגיל דף נ״ח ונמצא גם במחזור מונפלייר דף ס״ט.
1) מונפ׳: לבשת. 2) שם: ועצמה. 3) ארגיל. אך בעלות. 4) בית זה מן הרבית עד הובשת לא נמצא במחזורים הנ״ל. 5) בארגיל: וצאן מרעיתך כיניתם איך לכל רוח זריתם וכוס תרעלה השקיתם. ובמונפלייר: וצאן מרעיתך כיניתם כוס תרעלה השקיתם איך לכל רוח זריתם. 6) בארגיל: מה. 7) בארגיל ומונפ׳ מוסיף: חזקת ידך תודיע ושאון זדים תכניע ואת עם עני תושיע יום מציון תופיע והתגדלת והתקדשת.
*) נדפס ע״י רש״ז בספרי שה״ש לרשב״ג הנ״ל דף ק׳ ושם נמצא.
1) קיצון, כמו ששיער רשד״ל. 2) וכל. 3) לרגעות.

לג

מר׳ שלמה גבירול

[במחזור צרפתי סימן קס״ו]

אזכיר בפחד ובמורא גדולות אדיר ונורא אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם
ברא רוכב ערבות שלשים ושתים נתיבות אֲמָרוֹת ספוּרות קצובות
להודיע לבני אדם
גזר בכסאו לקשור חיות ארבע במישור אריה נשר ושור
ודמות מראה אדם
דק וצבאיו תִכֵן גלגל עגל מעשה כן וצבאיו במרום שִכֵן
והארץ נתן לבני אדם
האדמה חציר הפריא ועוף הִמְרִיא ועץ עושה פרי
ועשב לעבודת האדם
וכמו השלים ענין ותמלא הארץ קנין חתם תכנית בנין
ויברא את האדם
זרח עליו הודו והשליט בְכל ידו ונטע גנה יסודו
וישם שם את האדם
חנון צלעו סִלָה בָשָר תחתיו מִלָא הפיר *) צורת כלה
ויביאה אל האדם
חי עליו צוה הרחק מעץ תאוה השמר ושמור מצוה
כי זה כל האדם
טוב טעמו כל הֵפֵר ועלֵה תאנה תפר שדי השיבו אל העפר
ויגרש את האדם
יהיר נמאס ערכו ויקם על אחיו וַיַכוֹ וכל בשר השחית דרכו
ויאמר ה׳ אמחה את האדם
כלה דור צוֹחן תוכן לבות ובוחן ונח מצא חן
בעיני אלהים ואדם
לב עליזים גָדֵל לבצור מעֹז וירד ה׳ לראות את העיר ואת המגדל
אשר בנו בני האדם

*) [אולי הפְאִיר]

מגדל זועם הפיל	ובלבל שפתם והעפיל	והפיץ אותם והשפיל
	עיני גבהות האדם	
נֹגַה אזרח ונהר	ובא מעבר הנהר	והוא בן שלש נזהר
	ויחכם מכל האדם	
סמך את ידו	על ראש בנו יחידו	קראו צור יְלָדוֹ
	יפיפית מבני אדם	
עבר במקלו נְחָלִים	תם יושב אהלים	שב ובידו דגלים
	נגד בני אדם	
פרצו ליושב בארץ	ובני נוף חרצו חרץ	לאכול עניים מארץ
	ואביונים מאדם	
צעקו מן המצר	לאל עונה בצר	הבה לנו עזרת מצר
	ושוא תשועת אדם	
קדוש גאון תעֲדֶה	והדוף רשע ורודה	אף פדה תפדה
	את בכור האדם	
רָאָה צרת בניו	ושלח מלאך לפניו	האיש משה ענו
	מאד מכל האדם	
שדי הִזֵק זרועו	ואותות רבות הודיעו	ומצרים אמרו לפרעה
	תשמע את דברי האדם	
תנין ! איפה חכמיך	אשר דרשת מימיך	ואיך יצדקו תמימיך
	וחדשים המה מאדם	
אדני אלהים לקחני	בדרך אמת הנחני	לבשר ענוים שלחני
	נורא עלילה על בני אדם	
נוטה שמים לבדו	ורוקע כל אפסי הארץ	ממדו שאול ואבדון נגדו
	אף כי לבות בני אדם	
יקומו נא ויושיעוך	הוברים קדקד ירעוך	הלא בלטיהם יתעוך
	אשר יעשה אותם האדם	
שִׁנֵּי רשעים אשברה	ויספתי אתכם ליסרה	ה׳ לי לא אירא
	מה יעשה לי אדם	
לכן שמעה דברי	[אל] תאמר לי יאורי	ושלח בני בכורי
	כי לה׳ עין אדם	

מאנו תת פדיום	עד כי שפטם איום שפטים אשר לא נראו למן היום	
	אשר ברא אלהים אדם	
הציר פור פחדו	וגאל ישראל עבדו	יודו לה׳ חסדו
	ונפלאותיו לבני אדם	

לד *)

מר׳ יצחק בן גיאת

לפורים

[מחזור ויטרי סי׳ רנ״א]

יוֹם שְׂאֵת וְיֶתֶר	קִיְּמוּ לדור דורים	
מרדכי ואסתר	לעשות ימי פורים	
צְלְצְלֵי מְשׁוֹשִׂים	אֶקְרְאָה בְּנִיב שִׂיחָי	
אזכרה לְנִסִּים	נִפְלְאוּ בְּתוֹךְ אֶחָי	
יִטְּפוּ עֲסִיסִים	יִזָּלוּ בְּמַלְקוֹחִי	
כּוֹס בְּיַיִן רְקָחַי	יַהֲלוֹךְ בְּמישרים	מרדכי וכו׳
חָשׁ בְּאַף חֲרוֹנוֹ	בן אֲגַג עֲמלקי	
הִשְׁבָה יְמִינוֹ	לַעֲקוֹר עֲצֵי מְתַקִּי	
בַּעֲצַת לְשׁוֹנוֹ	שִׁלְחוֹ אֲדוֹן צִדְקִי	
גֹּאֲלִי וְחִזְקִי	לִי יָרַד בְּגִבּוֹרִים	מרדכי וכו׳
קוּם קְרָא רְנָנִים	הַזְמֵן עֲלֵי המן	
עִם עֲדַת זְנוּנִים	שָׂח בְּפֶה אֲשֶׁר טמן	
דַּם בְּנֵי גְפָנִים	אֶתְנָה מְקוֹם דמן	
עֹז רָם וְנֶאֱמָן	אענה בקול שירים	מרדכי וכו׳

לה

מר׳ יצחק בן גיאת [ממחזור והראן]

יה אֲשֶׁר לְךָ נִתְכַּנּוּ	כל תהלות עמך
חן וחסד נצפנו	בך, והכל ממך

*) נדפס בקרובץ ארגיל דף קל״ד ,

עָם אֲשֶׁר בְּךָ נִשְׁעֲנוּ   סוֹבְלֵי דַת עֻצְמָךְ
קוֹרְאִים־אַף צוֹבְאִים
שִׁיר תְּהִלּוֹת   בַּהֲמוּלּוֹת
פּוֹצְחִים כֻּלָּם בְּעָצְמָה   מוּל מְחוֹלֵל כָּל נְשָׁמָה

צוּר לְמִי אַמְשִׁילְךָ   כִּי לְשׁוֹנוֹת בָּעֲרוּ
אִם לְסַפֵּר גָּדְלְךָ   כָּל צְבָא רוּם קָצְרוּ
חַי מְדַבֵּר מוֹלְךָ   בִּין וְחָכְמָה נֶעְדְּרוּ
נוֹאֲלוּ־גַם נִבְהָלוּ
רַעְיוֹנִים   מִלְּפָנִים
כָּל יְצִיר בִּבְנֵי אֲדָמָה   שִׂגְבָּה מֵהֶם מְזִמָּה

חָכְמוּ גַם נֶעֶמוּ   יֹדְעֵי יִחוּדְךָ
סָתְמוּ אַף חָתְמוּ   מִלְּגַלּוֹת סוֹדְךָ
טָעֲמוּ אַךְ נֶאֱמוּ   בַּאֲמִתַּת הוֹדְךָ
עָמְדוּ — כִּי פָּחֲדוּ
מִלְּהוֹרוֹת   הַבְּצוּרוֹת
אֵיךְ יְצִיר תּוֹלַע וְרִמָּה   יַחְקוֹר דַּעַת קְדוּמָה

קְשְׁטוּ עַם נַפְשְׁכֶם   בַּהֲרוּ תֹם מַעֲנֶה
טַהֲרוּ סִיג דַּרְכְּכֶם   לַעֲבוֹד שֹׁכֵן סְנֶה
הָאֱלֹהִים מַלְכְּכֶם   חִישׁ עֲלֵיכֶם יְחַנֶּה
עוֹרְרוּ — שִׁיר שׁוֹרְרוּ
בַּהֲמוֹנֵי   עַם ה׳
גַּדְּלוּ אִתִּי בְּאֵימָה   יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא

לו *)

מר׳ יצחק בן גיאת [שם]

בַּעֲלַת אוֹב וָקֶסֶם מַהֲרִי קָסְמִי לִי וַעֲדֵן אִישׁ חֲמוּדוֹת מִשְׁאוֹל הַעֲלִי לִי
יַעֲמוֹד לִי כְּרֶגַע אֶפְגְּעָה נָא בְמוֹרָאָיו אֶשְׁאֲלָה לוֹ הֲתַמּוּ מוֹעֲדֵי קֵץ פְּלָאַי

*) נדפס בספר מהרימ״ז על פיוטי הספרדים עמוד 13. וכנראה מכ״י זה גם נדפס בקרובץ ארגיל דף פ״ו, ואלה הם השנויים.

כָּלְתָה עֵין מְיַחֵל לוֹ, וְחָלְפוּ צְבָאָיו יַעֲנוּנִי מְזִמּוֹת מוֹעֲצוֹתַי לְהַפְלִיא 1)
„נִשְׂגְּבָה שְׁאֵלָתְךָ״ עַל דְּבַר קֵץ בְּשָׁאֳלִי

צַר מְנַקֵּשׁ לְנַפְשִׁי אַל יְסִיתְךָ בְּהַבְלוֹ עוֹרְרִי שִׁיר וְחַלִּי אֵל, וּבִטְחוּ בְחֵילוֹ
וַהֲלֹא הוּא אֲדוֹנַיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוִי לוֹ שָׁם לְנֶגֶד אֲרוֹנֵךְ 2) שֵׁם כְּבוֹדֵךְ 3) תְּגַלִּי
וּתְפַתִּיו בְּחִכֵּךְ 4) כִּי תְפַתִּי וְתוּכְלִי

חָדְלוּ כָּל קְרוֹבַי אַךְ מְשַׂנְאִים 5) קְרוֹבִים לְהָטֵי אֵשׁ גְּדוּדִים 6) בַּעֲצָמַי מְרִיבִים
כּוֹנְנוּ חֵץ תְּלָאוֹת אֶל לְבָבִי כְּרוֹבִים מוֹתְתַנִי בְּחִצָּיו צַר וְאֹיְבִי 6) פְּלִילִי
עוֹלְלוּ זֹאת לְנַפְשִׁי חֵטְא וְעָוֹן פְּלִילִי

קְצָרָה יַד גְּאוֹנִי אַךְ יְמִין צַר אֲרֻכָּה לִי יְדַבֵּר בְּקָשׁוֹת וַאֲנִי לוֹ בְרַכָּה
אַךְ בְּעֵת יֶאֱרֹב לִי תִּצְפְּנֵנִי בְּסֻכָּה עֵת דְּרוֹךְ קַשְׁתוֹתָיו אַתְּ מְנוּסִי וְחַבְלִי 8)
וּבְהָרֵק חֲנִיכָיו אֶת מְנוּחִי 9) וְחֵילִי

שִׁכַּרְתַּנִי בְּיֵינָהּ אַהֲבָתֵךְ יְדִידִי בַּהֲשִׁיבֵךְ כְּבוֹדֵךְ לִי, וְיָגֵל כְּבוֹדִי
אֶכְתְּבָה עַל לְבָבִי שִׁיר יְדִידוּת לְדוֹדִי בָּא יְדִידִי לְבֵיתוֹ וַאֲנִי לוֹ וְהוּא לִי
וּבְלִבִּי אֲהֵבִיו מִדְּבַשׁ מָתְקוּ לִי

לז

מר׳ יצחק בן גיאת [שם]

פָּאֲרוּ רוֹמְמוּ   בָּרְכוּ אֶת ה׳   הַמְּבֹרָךְ שְׁמוֹ
יוֹם זֶה שִׁירוּ וְהוֹדוּ   לַאֲבִי הַיְצוּר
בָּרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדוֹ   שַׁבְּחוּ דוֹר לְדוֹר
נִפְלְאוֹתָיו לְבַדּוֹ   עָצְמוּ מִסְּפוֹר
מַה מְּאֹד עָצְמוּ
מִפְלְאוֹת יַד ה׳   כִּי בְּיָהּ הוּא שְׁמוֹ
צוּר אֲשֶׁר כָּל נְשָׁמָה   לוֹ תְּקַוֶּה לְבַד
כָּל הֱיוֹתָהּ בְּעָצְמָה   עַד עֲלוֹתָהּ לָעַד
וּתְבָרֵךְ בְּאֵימָה   לוֹ בְּכָל מַעֲבָד
זִכְרוּ נָעֳמוֹ
עַם אֲהוּבֵי ה׳   הַמְּיַחֲלִים שְׁמוֹ
חַי וְקַיָּם לְעוֹלָם   קַדְּשׁוּ בָּרְכוּ

1) מועצותיו בהפליא. 2) אדונך. 3) נדודך. 4) בחנך. 5) משנאי. 6) נדודים. 7) ואויב. 8) בך עזי ואלי. 9) מנוסי.

רם וְנשׂא וְנעלם בְּשְׁמוֹ תִּתְבָּרְכוּ
אֵל מְרַחֵם לְכֻלָּם לוֹ זְמִיר תַּעַרְכוּ
כֻּלְּכֶם טַעֲמוּ
וּרְאוּ כִּי טוֹב ה׳ טוֹב וְיָשָׁר שְׁמוֹ
קַדְּשׁוּ יָהּ צְבאוֹת גַּדְּלוּ הַלְלוּ
כל לְשׁוֹנוֹת וּפִיּוֹת הַלְלוּ צִלְצְלוּ
אֵל מְקַבֵּל תְּפִלּוֹת מַעֲשָׂיו גָּדְלוּ
פָּאֲרוּ רוֹמְמוּ
בָּרְכוּ אֶת ה׳ הַמְבֹרָךְ שְׁמוֹ

לח *)

מר׳ יצחק בן גיאת [שם]

יוֹם תַּאֲוָה יְגַלֶּה יָחִישָׁה וסות גאוה יה אותי הַלבישה
ובן נַעֲוָה מִפִּסְלוֹ הוֹבִישָׁה שְׁכֵנִים בְּבוֹר שְׁבָיִם עוד יִמָּשְׁכוּן
ה׳ בְּאוֹר פניך יהלכון
צִיָּה קְנוֹת קנינך נקראו וְתוֹסִיף פְּנוֹת פנים לך יֵרָאוּ
אל מַעְיָנוֹת מי ישע יצמאו מְדוֹר לְדוֹר על שִׁמְךָ יתמוכון
ופנים לְזוֹר - - כִּי רק בַּל יחשׁוכון
חַזַק רְפֵה לבב מקול צורר מַעַן 1) וּפֶה דבר סרה סורר
אל שְׁאַפֵי ראש דלים אף 2) עורר הָפֵץ וְזוֹר זרים חיץ ידרוכון
תְּחַיֶּה לְעוֹר 3) צפעונים יְשׁוֹכוּן
קְדוֹשׁ רְעֵה צאן מאז ידעת וַעֲדֹר רְעֵה אל נָוֶה הודעת
ואותי שְׁעֵה יום קולי שמעת בני בן בְּכוֹר מפיך יתברכון
ותחיש דְּרוֹר וגאולים יֵלֵכוּן

לט *)

סליחות

מר׳ בן גיאת [שם]

יְחִידָה לחנות מחנה אֵל מֵעֶרֶשׂ אישון 1)

*) נדפס בקרובץ ארגיל דף ק״א. 1) ועין. 2) שוט. 3) ותסח לאור.
*) נדפס בשפתי רננות והיא מחזור טריפולי דף ח׳ מדפוס ויניציא תע״א ודף י״א מדפוס ליוורני תקע״ו. ואלה השנויים. 1) וישון.

צָמְאָה לְהֵרָאוֹת פְּנֵי אשר לא תשיג אישון
חָשְׁקָה לבה מַעֲנֵה תהלות בְּשָׂפַת לשון 2)
לשפך 3) בבית אל הִנֵּה באתי היום ראשון :
גְּבִירִים חָקְקִי אבותם אחזו וְתֻמָּם נחלו
ועמוד במקומותם לפלל נפשם כלו
עזבו ליל ביתם ולבית אלהים עלו
וישימו מנתם שירות פיות מללו
ויתנו משמרותם משמרת בני גרשון :
יְשָׁרֵי בלבבך קהלה לאלהינו מסלה
וקחי מחמד מלה ונעים זמירות תהלה
ובפי 4) ראש התחלה 5) יהודה לתפלה
ולשון מֵישִׁיר דלה מלב ופיהו מִקְרָא
כדלות מים מלשון ים המלח ופישון :
אנשי מעמד קומו ועמדו על מעמדכם
ובליל ראשון שימו אלהים נגד פניכם
ומשמרי רון הקימו תחלת תחנוניכם
בם 6) לרצות הקדימו אלהים וְנִרְצָה לכם
ואל בכם ובבניכם יעשן אפו עשון :
תַּתִּי פני לדרוש אלהים וְלַיִל קמתי
להלות פניו וראש אשמורות קדמתי
פלאים נודעו מראש כיום בפי ערכתי
ונסים גדלו לפרוש הגדתי והשמעתי
בים וירדן 7) וקישון ולִירֻבַּעַל ושמשון :
חבלי נומה זורר והפיל ביתך 8) חבל
וְלַהֲזִיק בך מתעורר ושם תפלתו סבל 9)
וּבְהִגָּיוֹן משורר בכנור ופיהו נבל
יד לקחת ברר נעים אמרותיו קבל 10)
כמקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון :

2) ליוורני : בשפה ולשון. 3) ולשפוך. 4) וכפי. 5) ויניציא: התהלה 6) חסר שם: בם. 7) ובירדן. 8) בביתך. 9) בליוורני: קבל. 10) ונעים זמרותיו לברר [ליוורני: מברר] לחוותו בתבל.

מ *)

הנ"ל

יום לְאֵל צְמֵאתִי   בנפש תהים
חצר קדשו באתי   בעם לו נוהים
ולספר 1) בשפתי   פלאים גבוהים
היום החלותי   לשאָל־לוֹ 2) באלהים :
יום גְדַל אָחֵל   שמך בניבי
יום קמתי זוחל   ממשכבי
יום עמדי מְיַחֵל   על מצבי
רצות דברים אביא   אל האלהים :
יום בו החלו   המעמדות
יום בפה 1) מללו   בך נכבדות
יום פעמים חלו   בביתך עומדות
חרדים ותמהים   ממך רוהים :
יום אנשי מעמד   בליל קמו
יום בפיהם מחמד   תהלות שמו
יום עם בך נצמד   ומיעיו המו
היות מאוריו כהים   עולים ונגהים :
תשורות הבאתי   למעוניך
תְחנות נשׂאתי   אל פניך
ונפשי הֶחלותי   תת לפניך
למצוא חן בעיניך   ה׳ אלהים :

מא *)

מר׳ יוספיה

לפורים [ממחזור ויטרי]*

יום שַׁקָם שֵׁבֶט תִּמְכֵּי   שָׁח גבהות צר היה לראש
מט המן לפני מרדכי   תחת נֶעֱצוּץ עלה בְרוֹש

*) נדפס בשפתי רננות ד׳ ויניציא דף ה׳ ודפוס ליוורנו דף י"ב. 1) לספר 2) לשאול. 3) בפיהם.
*) עי׳ כרם חמד ח"ד עמוד 26.

בקום רשע לדור, וְקָאם   שאון ומהומה בַעֲדַת
גולים, עד שָׁמַע נַאֲקָם   צוּר מִצָּרָה יום הוּלְדַת
וַיְקַנֵא אל לנקום נְקָמ — — —   ות מַעֲשֵׂהוּ לַזָר כְּדָת
מה לַעֲשׂות בבכור שִׂטְנַי   למחות וּלְשָׁרֵשׁ עַד תְּלוּשׁ
כַּאֲשֶׁר מחה ראש מַחֲנַי   איש אפרתי וַיַחֲלוש

מט המן וכו׳

סַבָּה היתה מאז בְמָל — — — —   כוּ בן קיש וַיַךְ מַחֲנֶה
ראשית גוים וַיַחֲמוֹל   עוֹד שָׁאַר שרש בַסְנֶה
אבות אכלוּ בֹּסר תְּמוֹל   וַתִּקְהֵינָה שִׁנֵי בְנֵי — — —
—הֵם אַחֲרֵיהם, עת הִמְסַי   רבו עָלַי, לולא קָדוש
ישׂראל שָׁת לי בוֹסְסַי   תַּחְתַּי לכבוש לכתוש וְדוּש

מט המן וכו׳

פֶּרַח כָּרוּשׁ נֵצֶר אגג   קוֹץ מכאיב שהגדיל כְּאֵב
וַיָקָם אֵל עושה סִיָג־   מאחי שאול גוּרֵי זְאֵב
וַיְמַן המן לאחוז כְּדָג   במצודה רעה גם בְּאֵב — —
—רָתוֹ יָסֵךְ על בת דְוַי   לאמר מה תראי מֵאֱנוּשׁ
רגע נהפך שִׁירוֹ לְוַי   כאשר זמם צדיק עֲנוּשׁ

מט המן וכו׳

יָזְכֹּר אֵל בֵּית יַעֲקב   יום צאת מִבֵּית שָׁח "לִי יְאֹר"
בִּין עֵשָׂו אִץ דם לַעֲקֹב   מחמם אחיו השאיר שְׁאֹר
יִקְבוּ אֹרְרִים אָרוֹר וְקֹב   לַמוֹעֵד יחשבו צר וְאוֹר
נכון לו יום חשך, וְלִי — —   שָׂרִים יזרח אור, יום חֱבוּשׁ
את שִׁבְרִי, גם יַךְ הוּלְלִי   קדקד וזרוע עד יְבוּשׁ—

מט המן וכו׳

הָבוּ לצדיק מִפְּרִי   ידיו, שֵׁם עוֹלם לַצְבִי
בִּלְשָׁן, בלשונוֹ שָׁת צֳרִי   לְהַחֲלִיֵנוּ בַצַר שִׁבִי
הֵאִיר בן יאיר עִם מְרִי — —   רֵי יוֹם, וַתַּעַשׂ בת אֲבִי — —
—חַיִל חַיִל, לכן כְּדַי"   זֵכֶר כָמוֹ כִזְכוֹר לְראשׁ
הם האבידו לְמְאַבְּדַי   שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה לַעֲנָה וְרוֹשׁ

מט המן וכו׳

מב

מר׳ יוספיה

רשות למעריב

[מחזור ויטרי סימן תל״א]

י חָדו לב נשלם   שם אלהי עולם   בָּרְכוּ
ן ענות לו תודות   יום ביום על אודות
נפלְאו הסודות   כי לכמה ידות   נִמְשְׁכוּ
ס וד פעליו רב הוא   ממש מְתֹהוּ
צר ، שחקים גבהו   צור הַיְכַלְכְּלוּהו   ויתמכוּ ?
פ רַש עב לְמִכְסֶה   מול פני הכסא
ולולי מתנשא   כַּם וחיות נושא   הֻמְכוּ
י ה יסוד כל הוַים   שת כעין מאזְנַיִם
כאן וכאן וּבֵינְתַיִם   אש רוח ומים   נִסְמְכוּ
הַ מְשֵל בעצמותיו   ושלום במרומַיו
מִבְּלִי אש שמיו   נִכְבֵית ، ולא מימיו   לְחָבוּ
ח י ברוחו שִׁפְרָה   תולדות היצירה
כל למענו ברא   ועל זרוע גבורה   נִתְמְכוּ
ן ר לבבו ימרה   ושרשו רוש פורה
עם לפסלו קורא   ומה דמות לבורא   תַּעַרְכוּ ?
ק שְׁטְ אמריו יְחַוּוּ   עם אשר לו יְקוּוּ
ושיר בפניהם יְשַׁוּוּ   יכרעו וישתחוו   וַיְבָרְכוּ ?

מג

מר׳ יוספיה

[שם בקונטרים הפיוטים אשר בסוף הספר]

וְאִלוּ שירה כַּיָם   אֵין דַי חַי וְקַיָם
י מִין אל הנאדרת   גפן הָאַדרת
זְרוֹעַ הַמְשַׁברת   תנינים בְּקָשִׁים
היא המחרבת ים   ואלו וכו׳

ן מאז ממצרים   ישְׁבִי בשמים
דרך סוף על מים   סוס גאים וְעֶדְיָם
ורכבו רמה בים   ואלו וכו׳
שְׁ גבו ישע הצאן   עברו ים עת רצון
אך שם אנשי לצון   תוך גלים ודכים
לא מֵעבר לַיָם   ואלו וכו׳
פ דם מֵעם קשה   שוֹרְרוּ מִבְּלִי מַחְשֶׁה
הגברים עם משה   נשים אַחֲרֵי מִרְיָם
שיר לאשר לו הים   ואלו וכו׳
י נְחֵנוּ אֵל בדד   עִם עַמּוֹ נתעודד
עמים תחתיו רָדַד   בהנחל לו הוד צִבְיָם
וַיֵּרְדְּ מים עד יָם   ואלו וכו׳
הָ שבה הצור תמים   חַנוֹתָיו מְיָמִים ?
למה יאמרו עמים   אֵיפֹא מעשיו ? [אַיָם ?]
איה מֵעֲלֵם מים ?   ואלו וכו׳
חָזְקָ ה מכל תעודה   תהלתך החמודה
אֲרֻכָּה מה מאד מִדָה   כל פה לא דַיָם
וּרְחָבָה מני ים   ואלו וכו׳

מד

מר׳ יוסף

רשות למעריב

מחזור ויטרי סי׳ תל״א .

יַחֲדו בְשִׁיר מַעֲלוֹת   עַל אוֹר נְגֹהִים
עַמִּים במקהלות   ברכו אֱלהים
י שאו בְנֵי אל חי   אל אל בְּרָכָה
שמש לְאור נָתַן   בָּרָא חֲשֵׁכָה
מל כְּרֹב חסדו   נפש פְּרוּכָה
אִמְרוּ עֲלֵי ככה   ברוך אלהים   עמים וכו׳

ן עוד גְנַת ביתו   מתוק וְנֹפת
אַךְ רִחֲקוּ אותי   גֹמר ויפת
אכן בְתוֹךְ עדה   אות היא וּמוֹפת
שמה מְרַחפת   רוּח אֱלֹהים   עמים וכו׳
ם ודוֹ מְאֹד הפליא   נאזר גְבוּרה
כי הוא בְחכמה צר   צוּרָה בְצוּרָה
מִשגב לְעמו הוא   מִבטח בְצָרָה
חשךְ וְגם אורה   בּרא אֱלהים   עמים וכו׳
פ נוֹת צבא שחק   עוֹלים וְיוֹרדים
עֶרב עֲדֵי ארץ   כּוֹרעים וּמוֹדים
לַעֲשות רְצון יוצר   שָׂשִׂים וְחָדִים
בם אות וּמוֹעֲדִים   נתן אלהים   עמים וכו׳
גָבַהּ׳ וְלֹא בָזָה   עָנִי וְנִבְזֶה
גדול וְלֹא שָׂר בו   נביא וְחֹזֶה
לילה וְיום הפליא   מַחֲזֶה וּמַחֲזֶה
את זה לְעֻמת זה   עשׂה אלהים   עמים וכו׳
בָרכו צְבָאיו אֵל   עֹשֵׂי דְברוֹ
ברכו מְשרתיו אל   על הוד הֲדרוֹ
בָרְכִי לְיָהּ נפשי   גָדְלוּ וְזִכְרוּ
כי כל בְמאמרו   ישפּט אלהים   עמים וכו׳

מה *)

מר׳ יוסף [מחזור ויטרי]

[יָעֲלַת] 1) אֲדַבֵּם שִׂמְחִי וְרַנִּי   כי עוֹד הֲמוֹנךְ ישקוֹט וְנָח
בְנֵוֶה הֲדוֹמִי וּבְבֵית מְעוֹנִי   שׂמה יְרנן עם נֶאֱנָח
י שוב צְבִי חן אל בית מְנוּחוֹ   ברח וְעָלָה מן הַדְבִיר
גוֹלֶה וְנָדָה מִצָר אֲחִיוֹ   רעת מְשׂנאיו לְהַעֲבִיר

*) נדפס בקרובץ ארגיל דף ס״ז מדפוס ליוורני תקפ״ג (כי דפוס תקנ״ג שבידי היא חסר באמצע) גם נמצא במחזור מונפלייר כ״י דף ס״ט. ובשניהם נמצא.
1) יעלת.

כוֹנֵן אֲכוֹנן כסא מְשיחו   מַיִם ועד ים ימשול גְביר
קול צַעקתו עלה בְאזנִי   מִנֹגְשׂי אח ונאלח
יִרְגַע בעירי עָרִי וְאָזְנִי   ירוּץ כְּגִבּוֹר נלכד בְּפח
ן יְמֵי עֱנוּתו ישכח, וְשִׁבְיוֹ   אשיב וְנדחו אֲקַבְּצָה
לא אזכְרה עוד חטאו וּמִרְיוֹ   וכלֵי פְשעיו אֲנַפְּצָה
וצניף מלוכה יצנוף, וְעֶדְיוֹ   יַעְדֶה, וְחִליו אֲחַלְּצָה
אִבְּלֵי יְגִיעַ עמי וְצאני   אשים בְּאַפָּם רסן וָחח
תשור צְבִיָה בַהֲדַר גְאוֹני   תַעְדֶה עֲדִי חן נזם וָחח
ם וּרה אֲדֹנִי סוּרה לְכַלָה   מיום הֱיוֹתה חֲשֻקָה בָךְ
תשית בְלבה [רק] לָךְ 2) מְסִלה   תנצור ותשמור נְתִיבָךְ
ציון תְכונן תשים תְהִלָה   בָהּ יִשְכְּנוּ עם קְרוֹבָךְ
תשתה עסיסים צוּפִי וְיֵינִי   על נַהֲרֵי גן רטוב וָלָח
תָרַה בְשָׂמִי עם קִנְמוֹנִי   אשיר לָךְ שיר, אדום וְצח!
פ לֹא הֶדְרָךְ נִצָב לְעוֹלם   מֶמְשַׁלְתְ[ךָ] 3) יָהּ מדור לְדוֹר
נשגב עֲדֵי עד נִשָׂא וְנעלם   מוֹרָאֲךָ חֹק לֹא יַעֲבוֹר
האר אֲפֵלַת דַכָּא וְנכלם   תשים לפניו מַחְשָׁךְ לְאוֹר
לַעֲשׂות רְצוֹנָךְ הָפֵק רְצוֹנִי   לֵאוֹר בְאוֹרָךְ עֵינַי פְּקח
יום בו אֶצַלְצֵל קול פַּעֲמוֹנִי   קוּמה והצלח, אוֹרִי זרח

מו

מר׳ יוסף

ליום שמיני עצרת [ממחזור והראן]

י סוד עולם, בְךָ עֻזִי וְחילי   וברצונךְ מְשׂוֹשׂ רוּחִי וְגִילִי
ן לולא חסדךָ עמי בְכל עת   לְריק איגע וְלא יועיל עֲמלי
ם דין החן יַעֲטְתַנִי וְשמת   כְבוֹדךָ על יְמיני גם שְׂמאלי
פ תח לי שַׁעֲרֵי טוּבךָ וְאבא   וחטאתי הֱיֵה מוחל וּמַעֲלִי
וְהַגְדֵל חסדךָ עמי וְהַפְלֵא   וּביום הַשְׁמיני תִתְנוּ לי

2) בלבה לך. 3) ממשלתך.

מז *)

מר׳ בחיי

למוצאי שבת

[ממחזור ויטרי סי׳ ר״ד]

הנה כעב טל בציה
אנכי שולה לכם את אליה

בעד הלוני אהבה   נשקף ידיד כי קרבה
עת דודים ורוחו נשבה   בך רעיה בך רעיה בך רעיה
אנכי שולה לכם את אליה

חסד אשר לא יחדל   נמצא למעוז דך ודל
יהיה סביבנו מגדל   לתלפיה, לתלפיה, לתלפיה אנכי וכו׳
יה המשיב את נדחו   קרא עבדו וימשחו
ולבשר חוכיו שלחו   למהיה למהיה למהיה   אנכי וכו׳
יד חסדך אל תאסף   וזרועך יה תחשוף
ולביתך אל תכסוף   שלישיה, שלישיה, שלישיה אנכי וכו׳

מח *)

מר׳ בחיי [ממחזור והראן]

בצר פקדנוך   זוכר ברית אבות בחנם קראנוך   מבור ולהבות
חנון פקדתנו   כאשר יעדתנו   רבת יריבנו   במכות ומכאובות
יומי ולילי יום   צאתי ביד רמה   אזכור ולא אדום   במלות 1) מחטבות
יכון לבבי לך   היום בזכרי 2) את פלאי גדלתך 3)   בסוסים ומרכבות
חון זעקת קוראים שפכים למולך   שיח תחנתם   ברוחות ובלבבות

*) נדפס מכ״י זה בכוכבי יצחק מחברת י״ט עמוד 82.
*) נדפס מכ״י זה וגם ממחזור מונפלייר בכוכבי יצחק שם. גם נדפס מכב״ד בקרובץ ארגיל דף י״ג עם אלה השנויים:
1) במדות. 2) בערכי, וכ״ה בכוכבי יצחק. 3) גבורתך.

מט

מר׳ מאיר [שם]

שדי משושי ושמחת גילי   אם לא תהי לי ה׳ מי לי ?
מלכי, קרבי כחליל יהמו   על רב עוני כחל ים עצמו
צור אם חטאי כשנים אדמו
יהיו כצמר לנגדך אלי   אנא אלהים ה׳ חילי
אדיר ראה כי משנאים עוררו   עלי חמסים ופיהם פערו
סביב, וחסד עשות לא זכרו
עורר ימינך ותשבור עלי   וחבוש מזורי ורפא חילי
ישר אשר כל פעליו צדקו   הושע עשוקים בלב מר זעקו
כי שואפיהם ידותם חזקו
אזעק ביומי לך ובלילי   צור תענני ותקשיב קולי
רחם עניה בלב ים טבעה   מיום אשר הגלתה לא רגעה
שחה לעפר ולשאול נגעה
מה תהמי לי ומה תיחלי   צפי לצורך ולו הוחילי
היום שבחי לך ערכתי   ופרי שפתי לך שלמתי
אלי, בך אקראה: אויבתי!
מה תשמחי לי ומה תגילי ?   אשב בחשך ה׳ אור לי

נ

מר׳ מאיר [שם]

מה לעבדים מואסי   הבן אשר שורק נטעתו ?
שרש וענף יעשה   יתן לאט פריו בעתו
תחת כנפיו תחסה   צנה וסוחרה אמתו
רחמי אהבי נכ— מרו לבן נואש
מטוב ומאהבה קדומה
אמרו לנטע נעמן   ירא וחרד כל רגעיו
אל יאדיבו הזמן   כי קרבה עת שעשועיו
חכה נעימות נאמן   כי נאמנים הם פצעיו

אל יחשוב כי צר יחלוש, אבל יחלש
כחו, ובו אעשה נקמה
יחל פדות לב עובדי   נורא וחבי הגאלה
הנני אעורר על ידי   צבא לסקל המסלה
נדחך אביא בדי   שופר אלי עיר התפלה
הנני לך נדרש קומה והחל רש
ארץ צבי מבחר אדמה
רבו חסדיך עלי   נפש תהלך בשיחה
כי סעדו בה נחלי   חשקה ותענג כל ירחה ?
שחר לביתך תעלה   הודות כפי יכלה וכחה
שמך תהלל ית — — — גדל ויתקדש
לעד שמה רבא בעלמא

נא

מר׳ יוסף קמחי

לחתן וכלה

מחזור ויטרי סי׳ תנ״ב

יחיד, וזולתו עזרי מאין   ונראה בדבבות ונעלם מעין
והוא מגן ישעי חנית וכלי זין   מבורך בפי עמו על כוס היין
ברוך לישרים תושיה צופן   ברוך הנקדש בפרי הגפן
והוא נקרא באחד ולא כשאר אחדים אחד לא נצמד וכלם נצמדים
הוא לבדו נפרד ובלתו נפרדים   הוא ראש לכל נוצר ואב לנולדים
כלם יעידו כי אין מלבדו   ברוך שהכל ברא לכבודו
שמחה יאזרו וגילה יחגרו   ושרים ישירו ברנה ויאורו
ושיר יצאו ידם וכזית הודם   וברוך אל קדם יוצר האדם
פארוהו שרים ועמהם נגנים   קצינים וסגנים וילדי נאמנים
ושבח שגיונים פצחו והגיונים   וינוסו יגונים וישיגו ששונים
ויודו תעצומו לגדלו ולרוממו   ברוך אשר יצר האדם בצלמו

קרני תצמח וישעי יראה.   וכל צר מתקומם שאה ישאה
ויושב בשפל למעלה יתגאה   וששון עם נבאה כנשר ידאה
ועדה נאמנה תחדש רנניה   ברוך משמח ציון בבניה
מרום תשלח גילים ורננים   אלהים משמח רעים נאמנים
זמירים ורננים חדשים וישנים   חסר
וקול ישאו יחד ברנה ובצהלה   ברוך משמח בגיל חתן וכלה
חי לעד, בורא גילים ושמחות   יחדש עולמו אלהי הרוחות
וינוסו אנחות וישיגו הנחות   להשמיע קולות בשירות ותשבחות
וקול מבשר סלו סלו המסלה   ברוך משמח חתן עם כלה

נב

מר׳ יוסף בן אשר [מחזור ויטרי]

[יעלה] *) נשואה   בכנפי נשרים
אהובה קרואה   ואשת נעורים
והיום שנואה   עזובה לזרים
עד אן תסתיר   פנים ותכתיר
אויבים, מעתיר   נשיקות אהבה
ומה קול הצאן   באזני צעקו ?
למצוא רצון   לי יזעקו
ואנשי לצון   לה שן חרקו
שרשם אכרית   עד אין שארית
ולכם אחרית   אתן ותקוה
שימה בנאד   דמעת עשוקים
בנפש ובמאד   בשמך דבקים
שחו עד מאד   ותמיד דפוקים
ממחוז חפצם   שבחם רבצם
ומעל ארצם   אשר גרו בה
פני ילכו   והניחותי
שנאי, מעבו   דדי אחותי

*) החכם צונץ נ״ע בספרו ליטרטורגעשיכטע של הפיוטים עמוד 480 הביא: יונה נשואה.

דמים שפכו   לא הריחותי
יונת שביי   בדמיך חיי
אחותי את היי   לאלפי רבבה
בנך לעינך   רצוץ וכתות
ביני ובינך   שמת כריתות
ראשית אונך   נמכר צמיתות
אויבי שוללי   וחרבי בקולי
זכרה נא לי   אלהי לטובה
אל תְדַם נפשך   לאמר מכרתִיך
כי בעוד נטשך   שכר שכרתיך
אתן בראשך   נזר ושמתיך
לגאון וצבי   ומפני אויבי
אך כמעט חבי   כי הנני בא
שמעו יתומַי   אתם ואִמכם
כימי שמי   יעמוד שִמכם
ומיד קמי   אדרוש דמכם
אשיב נקם   לצרי לחיקם
וחרבי ריקם   הן לא אֲשִיבָה
רני ושמחי   וראי בשׂנְאַיִך
האומרים שחי   ונעבור עליך
אעלה ארוכה   ואתנך ברוכה
וְעַדִי מְשוּכָה   בחבלי אהבה

נג *)

מר׳ יצחק בר׳ אברהם

[מחזור ויטרי]

ידו לאל חי   לבי וְטוּחַי   וְרֵעַי וְאַחַי   ונשמת כל חי
צדיק בפֹעל   בְמַטָה וּמַעַל   והוא מושל על   נפש כל חי

*) החכם צונץ בספרו הנ״ל עמוד 555 הביא רק ר׳ יצחק סתם ומדוע רשד״ל כתב ר׳ יצחק בר׳ אברהם לא ידעתי, אולי מצא כן במחזור ויטרי אשר ממנו העתיק שיר זה.

חסדו אֲסַפְּרָה   יוצר יצירה   ואליו אקרא   בעודי חי חי
קורא דורות   וסופר ספירות   ותולה מאורות   לעיני כל חי
חזק ואדיר   שבחו אסדיר   ואגדיל ואאדיר   בנשמת כל חי

נד *)

מר׳ יצחק

תחנה לתענית

[מסדור כ״י על קלף כמנהג בני רומא]

יומם עינינו תלויות. צופות לרב עליליות. חסדך בוחן כליות.
קרב לבני גליות. חוב שטרי פליליות. זרה נְהר שלוליות
קראתי שמך ה׳ מבור תחתיות.

אזלו מים מני ים. עוד ישובון לקוויים. בני מארץ שבים. לא שבו
למאויים. גם נצלו את עדים. ארבאל ומבשם ונביות. קראתי
דרושה ארץ הנשמה. תעבר ונסב שְמה. הננו בגדולה אשמה. לא
שבנו עיר ה׳ שמה. וחמת עשו את אשימה. נַעֲדו כגורי אריות. קראתי
זה העץ יש תקוה, אם הכרת עוד ישוה. חלפה מאתי תאוה.
לא שבה עוד
לתאוה. מרדוני בנות עולה. אדומיות צדוניות חתיות   קראתי
ישימון נכהדות ערים. עוד ישבו בשערים. כלולה אהבת נעורים לא שבה
קרית יערים, לתוכה ירקדו שעירים. אך שם נקבצו דיות   קראתי
מעות *) ים יהשו גלים. וקול המון בת גלים. נחנו הולכים ודלים.
לא חדלו
גלגלים. סבונו רודפים קלים. בידם חרב פיפיות.   קראתי
עלו שכני הרעים. על משכנות הרעים, פרצו עמדו זרועים.   קרעו

*) הוא ר׳ יצחק בר׳ מאיר מנרבונא. ע׳ בפירוש ר׳ יוסף קרא על איוב הנדפס במכתב חדשי להרב ר״ז פראנקעל ז״ל שנה חמישית עמוד 472 שכתב: וגם ר׳ יצחק בר מאיר הפייט מנרבונא מסייע לדברי שיסד בפזמונו. אזלו מים מני ים עוד ישיבו לקיוויים. בני בארץ שביים. לא שבו למאויים. ופזמון זה תרגם החכם צונץ לל״א בספרו סינאגאלע פאעזיע ע׳ 199 ועי׳ גם מה שכתב בספרו ליטרטורגעשיכטע ע׳ 254.

*) מלשון וצאצאי מעיך כִּמְעוֹתָיו (ישעיה מ״ח י״ט)   המו״ל

לבי קרעים · צִיוחת אחים וריעים · תקרא בּרא״ש הומיות · קראתי
קנא לציון קנא · ולגולה אשר בבלנה · נגיד בעמךָ מנה · ממטה בן
יפונה · רגש אשפה תרנה · על מואב ועל קריות קראתי
שבות עמךָ הנותרת · תגלה שלום עתרת · בית קדש לתפארת ·
תקים עמוד וכותרת · מזבח עולה וקטורת · קערות כפות מנקיות · קראתי

נה *)

מר׳ מנדיל בן שאול זמירי

[ממחזור והראן]

אלף אֲהַלֵּל   גֹּדֶל יְקָרוֹ   בוחר בְּעַם מי־   כל עָם בְּחָרוֹ
בית בּוֹרְאוֹ לִכְ־   בוֹד, והודו   גימל גמולו   ייטב בחסדו
דלת דְּרָשׁוּ   נמצא לנגדו   הא הוא לכל חי   יתן שִׂבְרוֹ   בוחר
ויו וְחַסדיו   עם כל עֲבדיו   זין זרעו   יט אל ידידיו
חית חן וְחמלה   עָדָיו וְעָדיו   טית טוב יְשלם   אל מי זְכָרוֹ   בוחר
יוד יוֹדְעָיו יום   יום ידרשוהו   כף כל מתי סו־   דו יחדוהו
למד לְעָלְמֵי   עד יזכּרוהו   מם מְחַשְּׁבים   ילכו לְאוֹרוֹ   בוחר
נון נֶחֱמָדים   מפּז אמריו   סמך סְגוּר לא   יִתַּן סְפריו
עין עָרוּךְ אֵין   אל כל דבריו   פא פוצחים הו־   דו וְהֲדרו   בוחר
צדי צדקה   יַעֲשֶׂה לְמַעֲנו   קוף קץ פדות יש־לה ממעונו
ריש רוֹמְמָה יד   דל על מְעַנּוֹ   שין שוב שבותו   וְגִהֵה מזורו   בוחר
תיו תַאֲותו   תשלים ורֵעו   תבין ותדע   טובו וְרָעו
תקשיב לקולו   מלכו וְרֵעו   תפיל ותשפיל   צָרוֹ וְעָרוֹ   בוחר
מְדֵי הֱיותי   אל חי מְנוּסִי   נרי בְּחָשְׁכִּי   סלעי ומחסי
דִגלי יְרוֹמֵם   על הר וְנִסִּי   לעלוז בְּבִנְיַן   קדשו וְהָרו   בוחר
בךָ אבטחה לְ־   עַד וַאֲיַחֵל   נכנע כְּשׁוֹאֵל   נאלם כְּרחל
שׁוֹאֵף לישע   חומל ומוחל   אולי לְמַעֲנוֹ   יקים דְּבָרוֹ   בוחר
אבי! זמירי   אפצח בְּעוֹדִי   שִׁירֵי אֲהָבַי   אעיר לדודי
אעיר ואזכיר   שִׁמְךָ בְּיַחְדִי   אחד ואין עוד   שֵׁנִי יְמִירוֹ   בוחר

---

*) לא מצאתיו בספרו של החכם צונץ אמנם ברשימת כ״י אקספרד להחכם ר״א נייבויער (אשר הטיב עמדי לשלוח לי ממנה הרבה דפין אף כי עוד לא השלימה עדיין) סי׳ 1190 עמוד 396 מובא: אלף א מ ל ל גודל יקרו .

נו *)

מר׳ מיכאל [באלב״ם בשתלא]

[ממחזור והראן]

בשִׁירים יְקרים   עֲרֵבים הֲדורים   למשפיל ומרים   אֲשׁורר בְּמלה
שִׁבְחָיו אֲכוֹנן   אֲהלל אֲרנן   בְּשבח וְרנן   וְצהלה וְגילה
תְזַמֵּר שְׂפָתַי   לאל כל יְמותי   וגם כל שְׁעוֹתי   בְּאימה וְחילה
לךָ התְהלה   אֲדון כל פְּעֻלה   דְלֵה מְמְצולה   קְריאה סְגֻלה

נז

מר׳ אריה [שם]

דְמות ככא כבוד לךָ בַּהֲדום   יזמרךָ כבוד ולא ידום
אמת באנוש מכּסְאֲךָ נאצל   נְטַע חכמה חֹרֶשׁ אמת מֵצַל
וְהוא מאש קורות זְמן מְצָל
בְּעודו חי הוא צח והוא אדום   בְּהעלותו נהפךְ אֲזי כסדום
ראיתיך צורי וממֶרְחָק עֱלֵי לבי שם קדשְׁךָ יוחק בְּמַעֲלוֹתיו יַעֲלֶה בלב שחק
מְאוֹר שִׁכְלוֹ בַּחֲצִי זְבוּל יִדום   ואם הקדיר קֶדֶר שְׁמוֹ וֶאֱדוֹם *)
יסוד הכל שִׁמְךָ והוא הכל   וְהוא תולה עולם כְּמו אשכול
והוא עזוז גבור והוא יכול
לְהַלֶּלְךָ קורא תְהום לִתְהום   לְרוֹמֶמְךָ מָרוֹט אֱלֵי מרום *)
הֲכִי נכבד שִׁמְךָ בְּעולמְךָ   ומופתיךָ אותְךָ וְחותמךָ
ומה נשגב מכל כבוד שִׁמְךָ !
חֲכם לבב ישמור לְפִיו מחסום   וכל משכיל מֵהַלְלוֹ יִדום
הֲכָמוני יגיד כְּבוֹדֶךָ ?   וְהִנְנִי חֹמֶר בְּידךָ   תְהללךָ נפשי וְתוֹדֶךָ
ונשמת כל תוֹדֶה לךָ יום יום   ורוח כל בר עְדְיו לבלום

---

*) גם את זה לא מצאתי בספרי של החכם צונץ .

*) אעפ״י שישמעאל ואדום מקדירים שמו של לבי ובוזים אותי ומוציאים עלי דבה רעה ואומרים שאני סכל, הנה מאור שכלי הוא כשמש בתקפו בעמדו בחצי השמים . (שד״ל)

*) מרום אל מרום קורא לרוממך (שד״ל)

נה

מר׳ משה הכהן [שם]

יענה מְקֹרָא בִּנְךָ בְּכוֹרָךְ   אמן יהא שמיה רבא מבֹרָךְ
מְקַדֵּשׁ מְעוֹנוֹ נגדך יְשַׁחֵר אל התפלה ולא יְאַחֵר לעבוד עֲבוֹדָתְךָ אַל וּבוחר
ממך כְּלוֹת קֵץ נמשך וְאָרֵךְ
שִׁירים חֲדשים הָכִין וְצָמַד לערוך לְפַלֵּל שמך וְלָמַד מוּל רחמיך שאל, וְחמד
הסתופף בביתך לשכון חֲצֵרָךְ
הִנֵּה בְּרחמים שַׁבְּתִּי לְבָנַי קול זַעֲקתם עלה בְּאזני קומה וְנלכה באור ה׳
כִּי הֵן מיעקב כוכב דָּרַךְ

נט *)

מר׳ משה

ברכו ליום שני של סוכות [שם]

דרשו שמי הֲמוֹנִי   תמיד ולי חַכּוּ   לַאוֹר בְּאוֹר ה׳   בית יַעֲקב לְכוּ
מְשֵׁן עֲדַת אֲרָיוֹת   אציל פְּזוּרְכם   גם מִבְּנֵי נְבִיּוֹת   אפדה אֲסִירְכֶם
עִם גְּדַחוּ כְשֵׂיוֹת   שׁוּבוּ לְאַרְצְכם   תבנוּ נְוַת מְעוֹנַי   לשמי וְתַחְנְכוּ
תשתַחֲווּ לפני   שמה וְתִבְרְכוּ
שַׁעֲרֵי פְּדוּת פְּתחתים איכה יִסָּגְרוּ   אל עם אֲשֶׁר עֲזַבתים בשבי וְנִמְכְּרוּ
לעד, ולא גְאַלתים ? עד מה יְאַחֵרוּ ? עד מה סְבִיב מְכוֹנַי   צרים יְלַחֲכוּ ?
דַּיִם ! ועת לְבָנַי לצאת וְיִמְלֹכוּ
הִנֵּה צֳרִי בְּגלעד   נמצא לִשְׁאָלוֹ   מוּכָן לְבֵן ונוֹעד   אחפוץ לְגָאֳלוֹ
אם מט מְאֹד וּמָעַד   ישוב לְאָהֳלוֹ   עוד ישבעוּ עֲדָנַי   עַמִּי וְיִדְרְכוּ
עַל שְׂטָנַי וּמוֹנַי   וּשְׁמִי יְבָרְכוּ

ס

מר׳ חביב [שם]

לָךְ להודות מרים ראשי   נכספה וגם כלתה נפשי
חוּלְלָה יָדְךָ כל בְּריאה   וַתְּכוֹנֵן צורה פְּליאה

*) הוא ר׳ משה אבן עזרא. ונדפס מכ״י זה על ידי החכם דוקעש בספרו על ר׳ משה אבן עזרא ע׳ 87.

בה יְקָרְךָ נודע וְנראה   רָאֲתָה ותגל נפשי
בַּחֲזוֹתִי מופתים חֲדשים   נפלאו בהם הַנְּפָשים
איך אֲבַקש דעת קְדושים   וַאֲנִי לא אדע נפשי ?
יְהּ מְכוֹנֵן רִקְמַת יְצוּרַי   הַאֲזִינָה שִׂיחַ אֲמָרַי
טַהֲרֵנִי מֵחֵטְא נְעוּרַי   בַּעֲמָלוֹ עיפה נפשי
בַּעֲדִי גָּדַרְתָּ בִּשְׁבִיָּה   בה מרורות נפשי רָוְיָה
הַעֲלֵנִי מִבּוֹר שְׁאִיָּה   כי בְּךָ חסיה נפשי

סא *)

מר׳ לוי [שם]

לִקראת מקור חיי אשים מְגַמָּתִי   טרם יְשיבוּני   ימים לאדמתי
לוּ חָכְמה נפשי   רוח מְרַדֶּפֶת   כי היא לבדה מִ־ תבל תרומתי
וִיהִי לְבָבִי בִי   מֵבִין לְאַחֲרִיתִי   כי יום תנומתי   תהיה תְקוּמתי
יוֹם יַעֲמיד מַעֲשֵׂה יָדַי לְעֻמָּתִי   יום יֵאָסֵף אליו   רוחי ונשמתי

סב

מר׳ זרחיה [שם]

אֲדוֹן הָאֲדוֹנִים מְעוֹתַי סְלַח   וְאַל תֵּט בְּאַף עֶבֶד יְדִיד בֵּיתֶךָ
וְאם נטמאוּ ידיו בְּחטא נָאֱלַח   לבבו יְקוה רב סלוחתך
חָנֵּנִי וְכַסֵּנִי בְּצֵל הוֹדְךָ   וְאל תגמְלני אֵל כְּמוֹ פְּעָלַי
וְשִׂימה דְמָעַי תּוֹךְ כְּלֵי חסדך   וּבהם תְּכַבֶּה כל יְקוֹד מַחֲלַי
וְתמיד לְעָזְרֵנִי תְהִי ידך   וְצָרַי תְּרִיקֵם מִבְּלִי אֶל כְּלִי
וְכל מַחֲלַת לבי בְּטוּבְךָ מְרַח   והאר אֲפֵלָתִי בְחמלתך
וְאֹזֶן לְשַׁוְעָתִי בְּרַחֲמִים פְּקַח   וְאראה בְּעיני את יְשׁוּעתך
יְקוֹנֵן עֲלֵי פשעו וְיַרְבֶּה נְדוֹד   לְבבו וְיִתְאוֹנֵן לְרֹב מַעֲלוֹ
אֲשֶׁר עָבְרוּ ראשו וְעָצמו מְאֹד   חֲטָאָיו וּבוֹ רָדוּ וגם מָשְׁלוּ
ולכן אֲדוֹן הסוד וְסוֹד כל יְסוֹד   צְרִי חסדך תשלח לְרֹב מַחֲלוֹ

*) הוא ר׳ לוי אלתבאן. ונדפס מכ״י זה בספרו של מהרימ״ז על פיוטי הספרדים חלק העברי עמוד 39

וניבו רצה ומקור עדניו שלה   ואם בחלה נפשו במצותך
ראה מפשעיו שב ושקט ונח   ולקח בידו מדברי דתך
זכור רחמיך אל ועמך קנה   והשב שבות גזעם בארץ צבי
תביאם ותטעם בטוב מחנה   ומלחצי אויב בנך החביא
וירעו כדברם על נאות מענה   וכוס לענה תכין ביד אויבי
ועם קצפך נשא וירד ושח   עלי צוררים תרים בצדקתך
ואכלי יגיעי רש ועני זנח   וגרש תגרשם ממכון שבתך
ראה עמך באו בבור מחלה   ונפשם בכף אויב ברב קצפך
נתונה, והיא מאז לך נחלה   הלעד בעם זה יחרה אפך ?
ויונה בגלותה גדוד סבבה   עדי שבעה נפשה מרור זעפך
ובנך ביד זרים בני דוד ואח   יענו ויוסיפו לעמתך
ואמרים בנכליהם אלהים שכח   ולא בחרה נפשם במצותך
חמול נא והופיעה ברב גדלך   והבט בבת עיני אשר נגרה
ואמה אשר נפלה בגורלך   בחבלי עבותות [אהבה] נקשרה
ומתי [כאז אמון] תהי אצלך   ותתן בקדם מהרי נערה
והיתה מארשה לאדום וצח   ועליה תנה משרת עבדתך
וששן בתוך חדק לך אל לקח   ויראו מתי מספר גבורתך
ישושון בני איתן בעת שובך   בכבוד לביתך הידיד ! נעלה
ועם מנעוריו הם דבקים בך   תרחם ותקחם לך נחלה
ויתענגו יחד ברב טובך   וקרנם תרומם מעלה מעלה
ועין רחמיך אל לענים פקח   וזכרה בריתך עם סגלתך
ופי כל [מתי] עולה ברסן וחח   תביאו ואז יראו אמונתך
הלעד בני אשכח בבור השבי ?   ותורך כבר עלה ונגע ובא
ולמה תהי נרדם בחיק אויבי ?   ומנחתך נרצית וגם ערבה
וגם האמת ארים לבן אוהבי   ולו אמרה עורה וקום נא שבה
למתי ביד שוסים תהי נאנח   והנה אני קמתי לעזרתך
שמח ואמור האח והעיר שבח   למען שמי ארבה גדלתך

סג *)

גאולה להר׳ מיימון זצ״ל

[מסידור כ״י על קלף כמנהג בני רומא]

מלכי עד מתי   תראה צרותי   גם רב אנחותי   בגולה

*) נדפס גם כן בס׳ עמורי העבודה עמוד 172 ושם הנוסחא:

ילידי שפחתי   לקחו אדמתי   חלקת חמדתי   לנחלה
הבט נא האל   בלתך אין גואל   לבני ישראל   לחמלה
צור מרים ראשי   מצר כי ישיא   קרבה אל נפשי   גאלה
ים והרב אלו   ממנו 1) אזלו   מי דמעה נזלו   מעיני
אש לפי תאכל   השקט לא יוכל   בראותי היכל   ה׳
תוך העיר שלם   עם שוקט שלם   העמידו צלם   על פני
איכה נעזבת   עיר הנאהבת   לה קראת בית   תפלה   צור
מואב ועמלק   בניך ידלק   ובחזקה חולק   את ארצם
ויתנכרו   ויתמרמרו   בם ויסערו   להפיצם
איך עין תעלים   זה כמה תשלים   צורי לנבלים   את חפצם
רב לצאן להיות   אובדות ודחויות   לפני פריץ חיות   לאכלה   צור
נאקתכם בני   ילידי איתני   תשמענה אזני   את קולכם
הכעסתם אותי   בעבור מצותי   על כן הרביתי   מוסרכם
אל תקוצו בו   ותקוו טובו   חיש כי בא יבא   לפדותכם
ציון העזובה   אקרא חפצי בה   תהיה כאשר ב—   תחלה   צור

סד

ממחזור והראן

האל העירה וראה   צר על עם שפל יראה
פורץ גדר חדר עדר הנלאה   נע במדבר נשבר בבר אין רואה
שעיר חוזה מדוח   בנוה קדשך בטוח
אל חי ! כמה שמה ינוח   גם יתעדן חמדן ומדן עם שוח ?
נוסעה יונתך חונה   בכפור ובקרח לנה
גם בחרב עורב ארב ליונה   לבה מאל שואל גואל יבא נא
יונה כי בי תוחלתך   ראיתי בשבי שבתך
גאון חבשי לבשי ונשי צוק עתך   חבי בתי עתי , אתי משכרתך
ראש ישאו בנים דרשי   לי עמים יובילו שי
צאני אמנה אקנה אבנה מקדשי   אהיה דורש יורש שרש בן ישי
יבנה מלאכי מגדל   ציון , וכבוד צר ידל
רוחי אשיב , אשיב אושיב שה נבדל   תוך אולמי עמי ושמי יתגדל

1) ממני .

*) סה

[מחזור צרפתי סי׳ קי״ח]

אל רחום שמך	בנו נקרא שמך	עשה למען שמך	
אתנו עדיך	לחלות פניך	בזה יום עשור	
בעבור תרחם	דפקי דלתיך	כמודה ועוזב	
גמול למחכיך	סליחת עון	לכל תזכר חטא	אל
דפקנו דלתיך	בעת הבטחתנו	לטהר טמאותינו	
הלא זה יהיה	יום ענוי נפש	והוא פדיון נפש	
ובכל דורות	הוחק יום זה	לכפר עון	אל
זה צדקת אבות	לבנים תזכר	לכל יהיו לכלה	
חמול על עמדים	דלים ורקים	מבלי צדקות	
טרם נכשל	בכבד חטאינו	שא נא פשעינו	אל
יצר מנער	החלך וסמוך	לכל נמות בנער	
כפפנו ראש	כעל שק ואפר	למצוא רצון	
למען נושע	בשחות עינים	וברוח נשברה	אל
מענה רך	נען ונשוחח	בלשון רכה	
נעתיר ונשפוך	שיח תחנונים	כעני יעטף	
שיה מלך קדם	נחנן ונבקש	עזרה למצוא	אל
עזרנו הורנו	לולי רחמיך	גוענו אבדנו	
פשע ועון	תדיח ממנו	לשובבנו אליך	
צדקה בקשנו	כעני על פתח	נא אל אל תבישנו	אל
קרב רחמיך	יהמו מעיך	כאב על בנים	
רצה תשובת	עם שובבים	תלואי תשובה (א)	
שעה תפלתנו	ותאמר נעתרתי	לקוי סליחה	אל
תאבת לערותנו	לרום ולא לשפל	ולא שתנו על לב	
תקף לב אבן	הסר ממנו	וגם כבד לב	
תכפר עונינו	ותמחה פשעינו	ותאמר סלחתי	אל

*) לא מצאתיו בלוח אשר בראש דיואן ר״י הלוי לרשד״ל.

(א) [אולי משובה]

סו

שם סימן קי״ט

הבט ממרומיך	ורחם על עמך	ה׳ עשה למען שמך	
אדם אם יבא	ליום תוכחה	מי יוכל ענות	
בבאו למשפט	לפני שופט	איך ירים פנים	
גערת בוראו	מי יוכל שאת	ביום דין ומשפט	הבט
דרכי כל אנוש	און ומרמה	אלה וכחש	
הלא כל מעשהו	תהו ובהו	הבל הבלים	
ובעת יבא בדין	שם הוא יודה	את אשר פעל	הבט
זכות אם יפעל	בעודנו חי	יש לו תקוה	
חטאיו ופשעיו	אם מודה ועוזב	ירחם ויוחן	
טרם יבא בדין	טוב אם יפעל	יצל משחת	הבט
יקר כבודו	וכל קנינו	לא ירד אחריו	
כי לשאול הוא ירד	וכל אשר לו	יעזוב לאחרים	
לעת סופו	וביום מותו	אין עוזר לו	הבט
מחשבות אדם	וכל עצותיו	הבל וריק	
נגדו בכל עת	רע מעלליו	וכל עלילותיו	
סופו למות	נפשו לדין	וגופו לרימה	הבט
עשרו והונו	לא יועילנו	ביום עברה	
פעל כפיו	ריק ובהלה	שוא ותרמית	
צל עובר הוא	כחציר יבש	וכציץ נובל	הבט
קדוש למענך	האריך אפך	והשב חמתך	
רחמיך יכבשו	את כעסך	ולא לנצח תריב	
שופט אמונה	ודין האמת	לא תטור י׳ עולם	הבט
תעשה צדקה	ותקים לנו	ברית הבתרים	
תזכר שבועתך	תזכר לנו	עקדת יחיד	
תחמל על עמך	ממעון קדשך	בצדק איש תם	הבט

סז

שם סימן קכ״א

הָאָמָן במעשה אצבעותיו   הבוחן לבבות יצוריו (א)
הגוזר ומעמיד עצותיו   הַדָּש ענן אבק רגליו
ההיה ויהיה בעולמיו (ב)   הודאי בכל מפעליו
הזן מְרַצָּיו ומכעיסיו   הַחַנון וחונן חֲנוניו
הטוען כל בזרועותיו   היושב בסתר עליותיו
הכותב באמת חותָמיו   הלובש עֹז גבורותיו
הַמְמַלֵל בעזוז נוראותיו   הנאמן בקֹשֶט מֲעֲבָדָיו
השם עבים מרכבותיו   הָעַתִּיק ולא יתמו שנותיו
הפונה לפונים אליו   הצופה ומשוטט בעיניו
הקרוב ומָצוי לדורשיו   הָרָם נתכנו עלילותיו
הַשַׁלִּיט בכל בריותיו   הַתַקִּיף בכל נפלאותיו

סח

י קְרַת אֲדוֹן הנפלאות   לא שָׂבְעָה עין לראות
נלאו לשונות מלפרוש   ובַלְבבות עד וָאות
ה ירְזְמון עפעפים   או יֶערימון מֵעים
לִפְנֵי אֲשר שת אזנים   לקשוב וְניב לשפתים
וְשָׁת מְשרתי שמים   גבות מְלאות עינים
ברא נְפשות נְבֵאות   לבֹא לְפניו נקראות
נתן יְכֹלת בם לפגוש   המחֲזות הנוראות
ו תֶהֱזֶינה מלכותו   ובמלאֲכותו הָלָכו
על מחֲזיקים בבריתו   רוח נְדִיבה סָמָכו
כי ממְקורי חכמתו   פלגי נְבואה שָׁפָכו
ומְלַמדות סוד ונבואות   בין בחֲלום בין במראות
לְאור בְּאור מלך לדרוש   פֶּתַח אֲדֹניהם צובאות
ו עות כְּשמש מזהירות   להיות בְּתבל מֵאירות

(א) [בכ״י גדולות יצוריו]. (ב) [בכ״י בעולמו].

נתן בְּפיהם לְהורות   תורות אֲמרות טְהורות
לאמר לְעינים עִוְרות   כי יש בְשחק מֵאורות
רְאו יְסוד כל מראות (א)   אחד, ומאתו באות
ודעו הֲלא האחד ראש   מספר אֲלָפִים ורבואות
ה ז לִמְדוּנִי הָדָמות   לְמשָׁרְתֵי רַב תעצומות
חיות פְּליאות ועצומות (ב)   אחת לְאחת משלימות
ובשם ה׳ מתאימות   עושה שְׁלומות במרומות
חיות נְשואות כנושאות   אשר לְארבע הפאות
קוראות בְּשם קדוש קדוש   קדוש ה׳ צבאות

סט

(י דָךְ) אֵל שְׁנֵה   אל עם מְבַכִּים   בין מוכר וקונה   אור יִשְׁעֲךָ מְחַכִּים
טַל עֲנֻגֵי־הֶם   אור
ה וּרד כל גְאוֹן   נֵזר פְּאֵרם   ובַרעש סָאון   סואֵן לְעודרם
נא הקשב שְׁאוֹן   קולם בְּשכרם   כי שַׁתָּה שְׁנֵי   גלות אֲרֻכִּים
נא הורד לְמִקְנֶה   נַהלאים וְדַכִּים   ולמחֲנֵי־הם   אור
ו לקרני רְאֵם   היו אֲלָפִים   שובה נא ראם   דלים עֲיֵפִים
בְּנֵי אָמָה וְאֵם   עָלַי אֲסופים   היו על שְׁנֵי   צַדי לְסִכִּים
קח נא בן מְעֻנֶּה   מְשוסים ומַכִּים   והמון שְׁנֵי־הם אור
ד לתי וְלִי   מגן וְשמש   יהיה גֹאֲלִי   מחר כְּאמש
יכתוש בָּעֳלִי   יקצור בְּחרמש   למחות שֵׁם בְּנֵי   יעל וְאַשְׁכִּים
לנקום לי לְמִשְׁנֶה   הִצִּים הַמְדַכִּים   אולי עָלַי הם אור
ה ז אהתְמָה   בנעים דְבָרָךְ   אם יִתְמַהֲמַה   קְצִי וְאָרַךְ
לא אִכָּלְמָה   כי צִץ וְדָרַךְ   כוכב יַעֲנֶה   מֵהַחֲרַכִּים
בא אורךָ והנה   ישְׁבֵי מַחֲשַׁכִּים   נָגַה עֲלֵי־הם אור

ע

י קירים   אדירים   משרתי אל בהדומו
ה עומדים   החרדים   לקבל את דת נאומו

(א) ס״א נבראות. (ב) ס״א צורות.

ואופנים ושנאנים סובבים כס תעצומו
רוכבים רן בקול גרון לאל נאדר במרומו
הוד והדר לְפניו עֹז וחדוה במקומו
ומיכאל וגבריאל מימינו ומשמאלו
ברכבי אש וסוסי אש נצבים להגדילו
ובגַעַש וקול רעש נותנים קול בהיכלו
וזה מזה וזה אל זה שואלים [איה] מקומו ? הוד והדר
דהרותם במחנותם כקול רעש המון מים
ושיר פוצחים וּמְנַצחים אלפים ורבותים
מול פרגוד אוי סָגוד סֹגְדים על כפים
לאל רואה ולא נראה ולא נודע אֵי מקומו הוד והדר
הוד עֹרְכים ומעריכים לאל נאדר בגבורה
ברן יחד בפה אחד כלם בשפה ברורה
מקדישים וּמְשַׁלְשִׁים שלוש קְדֻשה בטהרה
ואז יזמרו: בשיר ויאמרו ברוך כבוד ה׳ ממקומו הוד והדר

עא (*

יבשו אֵלַי וְסָפוּ אֵלַי ואיד בא אֵלַי אָרְחִי גָדֵר
חָדְלוּ רֵעִים וְאָפְסוּ רועים וְשִׁחֲתוּ רָעִים גפן סמדר
ולסוד מֻפְלָא אין איש גולה וַהֲדַר גולה בֵּין קוֹץ ודרדר
אֹיְבַי רבים ושׂטְנַי רַבִּים לי כעקרבים (א) וחסד נעדר
אויה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר
ההפך עלי רוע פְּעָלַי גָבְלוּ עָלַי וצל הודי סר
וביד דוּמָה אשכון דומה בתוך עַל דוּמָה כְּצִפּוֹר בְּמוּסָר
וְעָלַי משא הכביד משא כְּדָבָר משא בַּעֲלֵי מוּסָר
וְעָפָר וְעֵיפה בְּעָפָר וְעֵיפָה (ב) שִׁכְנוּ יפה וַעֲדִיָה הוסר
חֶלְקוּ בְּחֶבֶל אֲחֻזַּת חבל אחוזַת חבל נתונה במאסר
אמר הַצָּר להחשיך לְהָצַר ועשה יום צר כאשר נדר
ובני עֶרֶב חגורי חרב הָפְכוּ לְעֶרֶב יומי וְחָשַׁךְ

*) מובא מצונץ ליטרטירג. עמוד 675
(א) נ״א [בעקרבים] . (ב) [עֵיפָה] .

זֶרַע עֵדָה כְּשַׁחַל עָדָה וְכֵלָיו עָדָה וקשתו משך
וּלְאָן אנוס אֵלִי וְאָנוּס ? הַרְאֵה לְאָנוּס זרוע קדשך
הַקְשֵׁב ניב דל רק לך נבדל בכל יום ידל ממֹרט מְמֻשָּׁךְ
במצוק ומצור ומחסור ומעצור בְּקֹדֶר והצור שמשו קָדַר
דַי ישורון טובך ישורון לְשִׁמְךָ ישירון על פי נבלים
חֶרֶב תַּעַר מִתּוֹךְ תער ותעביד תער על גֵו נבלים
וּתְעַר שְׁמוּרים מֵעַל שמרים ותסיר שמירים תְּנַפֵּץ נבלים
כליהם הָרֵק לדורשי הָרִיק וחרב הָרֵק לעובדי פסילים
שרשם קַצֵּץ וראשם רַצֵּץ ופטיש מפוצץ שְׁלַח באלילים
וידעו רחוקים כי צבא שחקים בפיך יצוקים איש לא נעדר
הַדר עֲרָבוֹת שירות ערבות חצובי להבות לו יערוכון
גופם אִשִּׁים לא כגוף אישים כלם קדושים עֹז יתמוכון
קדוש נְאוּמָם וקדוש מקומם וקדוש הדומם אשר ידרוכון
אֹמרים קדוש קדוש קדוש עד כְּלוֹת שלוש לא יחשוכון
שוחחים הודו כל יציר חלדו צור אשר מִדוֹ שת הוד והדר

עב

אתה גחי מבטן, אודך מְדֵי אֶחִי
בנעימותיך נפל חַבְלִי
במסלותיך עמדה רגלי
והליכותיך הראית לי
תַּסְבֵּן אָרְחִי וְתָשֵׁת עֲדִיֶךָ ציץ על מצחי
ראית גָלְמִי מֵעֲבָדֶךָ
עצם מֵעַצְמִי טוב יָדֶךָ
אין מיטיב עמי בלעדיך
יום מְנָכְחִי רגע סר הודך אָבַד נִצְחִי
הכל פעלך איך יגמלו
אחת מאלף לא יועילו
וּשְׂאֵת מהללך לא יכילו

אֶפֶס כחי   בּמה אֶעֶבְדֶךָ   כּי מְשִׂיחִי
מה רב פִּלְאֶךָ   עת אשׂכּילה

אם אקרָאֶךָ   אז אגילה
אם איראך   לָךְ אוחילה
הן מבטחי   אתה, ובידך   אפקיד רוחי

עג

[אסִיר] תקוה   שמע מצוה   לחפשי   תְּשַׁלְּחֶךָ
בדת אל הֱגֵה ואל תשגה   והיא נפלאות   תְּשִׂיחֶךָ
ואם נפשך   תְּבַקְשֶׁךָ   שְׁמָעֵנִי   אוֹכִיחֶךָ
איך תדרוש   סוד הראש   וְתִרְאֶה לְחַפֵּשׂ   רוּחֶךָ ?
איך תחזֶה   למה זה   ונקל מזאת   כּחךָ ?
ועל אמונות   התבונות   מי זה אשר   יבטיחֶךָ ?
בצל אל חֲסֵה וחקיו עֲשֵׂה   כּי הוא יְיַשֵּׁר ארחֶךָ
הוא נִצְחָךְ   והוא נִכְחָךְ   הוא בּקרבּךָ והוא סביבךָ
ואהבת   את ה׳   אלהיךָ בּכל לבבךָ
בכל מרְאֶה   אשר תראה   עַד כּי אין זולתו
וכל שֶׁמַע   אשר תשמע   ישמיע תהלתו
וכל רֵיחַ   תָּרִיחַ   יודיע עלילתו
וידיךָ   עֲדֶיךָ   להמיש בּם פְּעֻלָּתו
וכל שֵׂכֶל   אשר תַּשְׂכֵּל   מֵאִתּו תחלתו
וכל מדע   אשר תדע   בּו נכון במלתו
הוא בְּרָאֲךָ   הוא נשאך   בּאהבתו וחמלתו
יעוֹדְדֶךָ   יְלַמְּדֶךָ   באחריתךָ להיטיבךָ
ראש וָסוֹףְ   אם תכסוף   לְדֵעָה מַה מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ
בראשיתךָ   ואחריתךָ   אתה כפי מחשבתךָ
עזוב הבל   מְתֵי תבל   ושמור את משמרתךָ
יְלוּד אֲדָמָה   חשוב למה   תיגע לזרים בלתךָ
פקח עֵינְךָ   והט אזנךָ   רְאֵה שאלתך אִתָּךְ
והבורא   בּקול קורא   אם תשוּב ואשיבךָ

מה ישאל   לב נואל ?   וטובת אֵל עודפת
מה תירא ?   והעירה   עליךָ חופפת
גן עֶדְנו   הוא רצונו   ובלתו מקרָא תפת
כי יחידת   מואס בְּדת   באש כידוד נשׂרפת
שמור חקים   צדיקים   המתוקים מנֹפת
תתרומם   יום תשׂימם   עֲלֵי ראשךָ כמצנפת
הם הודךָ   ועל ידך   תְּנֵמו לאות ולמופת

עד

מר׳ שלמה גבירול

הֲנַשִׂיג ,ערוך שיר לְאֵל מְפֻלָּא   ולוּ פֶּה רְנָנוֹת כַּיָּם מָלֵא
שחקים אֲשר בם יְקָר אהלו   וּמָרוֹם וּמי ים בְּזִיו שָׁעֳלו
יְחַוּוּ בְּלִי פה הֲדַר פעלו   וְצִיץ מֵאֲדמה וְאֵד יַעֲלֶה
לפי פה ולשון יְחַו הַיְקָר   לסודיו, וְרַבּו לְאֵל מחקר [א]
הֲלֹא לב חֲכמים לזאת נעקר   לְהָבִין אֲשר לו יְהִי נגלה
מכון כֵּם כְּבוֹדו בְּרוּם תִּקְנו   כְּנגד דְבִיר בן בְּכוֹר שִׁכְנו
בְּיָהּ צוּר לְבַד משוּח חִסְנו [ב]   וְעוֹלם בְּאשׁכּוֹל ,יִשַׁו נִתְלֶה
המון מי מְעוֹנו בְּאֵשׁ חִבְּרָם   בְּרוּחו יְשׁרתוּן לְפִיו אשרם
וְגלגל יְסוֹדם אֲשר אִשְּׁרם   יְרוּצוּן לְנִיבו וְלֹא יִכְלֶה
בּרית אב הֲמוֹנו וְנֹעַם שְׁמוֹ   יָקִים לְמַעֲנו לְבן רַחֲמו
מְעֻנָּיו בּיום יום בְּהִלָּחֲמו   וְיָחִישׁ פְּדוּת עם שְׁמו יְחַלֶּה

עה *)

מר׳ יצחק גיאת

חֵיל אֱזוֹר נכשל בְּעוֹל עֻלּו פְּרוֹק אֵל נַעֲלָה   אל בית לְבנון ,יַעֲרִי
קָרְבָה לְנַפְשִׁי גָּאֳלָהּ

[א] אולי לאין.
[ב] יש כאן טעות ונשחת המשקל והענין סתום ואולי צ״ל ביה צור לבדו משוש חסנו, ויהיה הענין על בן הבכור, הלא הוא ישראל.
*) מובא מצונץ בספרו הנ״ל ע׳ 199.

יה צור ! הֲנצח תִּזְנַח ראש אוֹנְךָ בית הַשְּׁבִי כלוּא, וְכבוד נִצְנָה
נכסף לְארץ הצְּבִי ?

שְׁנֵי לְבאים תִּגְעוֹל כל איש אֲשר לוֹ עָרְלָה וּבִשְׁעָרַיִךְ נָכְרִי
לֹא ינְחֲלוּ עוד נַחֲלָה
צָרִי וְעד מה יִלְטוֹשׁ הרבּוֹ וְיָרֶב פצעי ? הן אֵם וּבָנִים יְרֻטּוּשׁ
כִּי יְשַׁלַּח ידוֹ בְעִי
וַיִּגְזוֹר לי רִנְטוּשׁ תּורה, וְעָוֹן בִּצְעִי הִטָּה בְּעַד מרכי נְעוֹל
וּמַלְכוּת צר גָּדְלָה

הַרַחֲמַי. אַל אַף חֲרִי קָפַץ, וְשכח חמְלה
חטאת יְהודה נא מְחוֹל פֶּן יֶהְדְּפֵנִי קִצְפְּךָ מספר שְׂרידיו שִׂים כְּחוֹל
אליו אֱמוֹר לֹא אַרְפְּךָ
לו תַחְפּוֹץ בּוֹ לִנְחוֹל ישקוד בריתי סִפְּךָ [א] הוֹאִיל בְּצִיּוֹן לִשְׁאוֹל
כָּרְתָה בְּרִית לֹא חִלְּלָה

כיין לְבנון זִכְרִי תוֹךְ [עיר] בְּיוֹפִי נִכְלְלָה
קול מַשְׁמִיעַ יִקְרָא פַּנּוּ מְסלה יַשְּׁרוּ בּוֹרא חֲדשות יִבְרָא
גאול וְאסוף נִפְזָרוּ
עִם בִּנְךָ חסד פְּעוֹל
שְׁלוֹם נִקְמוֹת עוֹרְרָה מה לִזְמַנֵּי אֵחֲרוּ ? תן נא לנפשו צָהֳלָה

קַבֵּץ כְּרוֹעֶה עֶדְרוֹ הצֹּאן וְעָלוֹת נַהֲלָה
ציון חֲזֵה הַקִּרְיָה עוד תַּעֲלוֹז מהודך גַּם יֹאכְלוּ את פִּרְיָהּ
עם צל תְּכַסֶּה אַהֲבָה
הודע לְצָר את מִרְיָהּ כִּי חָרְשָׁה את שָׂדֶךָ כּוֹס שִׁכְרָה יֵינוֹ רְעוֹל
חֵמָה בְּתוֹכָהּ נָפְלָה

עָלַי זָרַח אור סַהֲרִי וּכבוֹדְךָ לִי נִגְלָה

עו

מרי משה

איז בפי מִלָּה להשיב לשוֹאלִי כִּי טמן פח חֲטָאַי לְרַגְלִי

א) בריתי.

נ משכו יָמַי בִּגְלוּת וארכו ואנשי שְׁלוֹמַי ספו ונחשכו
וגבהי שָׁמַי עלי נֶהֶפְּכוּ
ואני שְׁכוּלה אכן בַּעֲלִי כצבי ברח מעל אהלִי
י חֳלִי איוּמה כי קם לִלְבּוֹשׁ נקם, וְחֵמָה כצניף יחבוש
וּלְחֵל וחומה יְחַיֶּה, ויחבוש
סורה וגוֹלָה וּלכם תַעֲלִי כי לא יזנח לעולם אֵלִי
מ לכי איים לְחָצוֹף בפרך יתנו שָׁיִם לראות הַדֶּרֶךְ
והלכו [גוים] יחד לאוֹרֵךְ
יום עיר תלולה יבנה אֵלִי באבני אקדח יְיַסֵּד גבולי
ש מש צדקה תזרח ומרפא וּכְאֵב מצוקה יִכְלֶה וְיִסָּפֶה
ועל מוּעָקָה ישבור וְיִרְפֶּה
[וּשְׁנַת] גְאֻלָּה יקרא גואלִי ארצי נצח יהיה נוחלִי
ה אל יִרְצֶה אנקת צֹעקים ואותם יפצה כי בו חשקים
בתולה תצא במחול משחקים
ותשיר תהלה בא קץ אֶפְלִי וכבוד יזרח ה׳ אור לי

עז

מרי לוי*)

ל חוּצָה בארך גָּלוּת מְשֻׁכֶּלֶת מְעֻנָּה בְּפֶרֶךְ מראָה ונגאלת
להיכל דבירך אשיבך לממשלת
ואגדור פִּרְצֵךְ ואשלח לְמַחֲצֵךְ
ארוכה, וְאֶרְצֵךְ וְאֹהֲבֵךְ נְדָבָה
ו עד אן ישועה אהיה מְחַכָּה ואני פרועה מִצֵּל וְסֻכָּה
כַּשֶּׂה גוֹעָה כרחל מְבַכָּה
עבר קְצִירִי וְכָלָה בצירי ונוסף צִירִי וְצִירִי לא בא
י חידה לִבְשִׁי בגדי תפארת וְנֵזֶר חָבְשִׁי לְכבוד וַעֲטֶרֶת
כי עוד תִּנְשִׁי בֹּשֶׁת, וּמַשְׂכֹּרֶת
תקחי, וְיֵחַת זֶרַח וְנַחַת
תִּשְׂמְחִי תחת היותך עזובה

*) מובא שם ע׳ 217.

חלפו זמני   בינון ומהומה   ופני עוני   כסו [ב] כלמה
ומכל בני   נותרתי ערמה
לריק אעמול   אם לא תגמול
בחסדך, ותחמול   ואנה אני בא ?
קומם אקומם   דבירך הנחרב   ולדל משומם   ישועה תקרב
וקרנך ארומם   בקרית מלך רב
ואשמיד רשעים   זרע מרעים
ועל כל פשעים   תכסה אהבה

עה ")

מר׳ יצחק

יושב במעמק   מצולה ומעמד   אין וחמק   דודי ומחמד
עין נמק   יום יום מלמד   ישדד לתלם   יונת אלם
ופעם הולם   בגדל וגאוה
צדק ידידי   ואהבת כלולים   אזכר בחסדי   לאחוז מחבלים
כרמים, וידי   תרומם שפלים   אפרוש שלומי   אל בת עמי
אך איש חרמי   למעצבה
חלקי וצורי !   עדי מה ילונן   אויבי וצרי   בביתך ? חונן
אין לי, ואורי   החשיך מעונן   ועל בת נגידים   יצאו גדודים
ועבד עבדים   בחרב להבה
קומי ושכני   אל בית מנוחך   אשכח ימיני   אם אשכחך
והן לשוני   תדבק אל חך   אם לא אזכרך   ואחבוש לשברך
ונזר פארך   תחבשי עלובה

עט

מר׳ עזרא ")

יה יושב בכם זבולו   הם פורשי כנפים
עומדים ממעל לו   וכל צבא השמים
על רחמיו הגדולים   כל יצור אל צדקתו

") מר׳ יצחק גיאת מובא מצונץ שם 199 . ") מובא מהג״ל ע׳ 286.

מקוים לו ומיחלים   לתת אכלם בעתו
כי עיניו לא יעלים   משומרי אמונתו
חסד ואמת שבילו   הולך באור החיים
הן הליכות עולם לו   בוחן סרעפים
זמרת עז ומגדלים   מעז לדל ומחסה
בו נרוץ בחילים   ויהי לנו למכסה
רב מחולל כל פעלים   בכחו עולם נושא
הולך ברום גלגלו   שומר כל דרכים
הדומו נושא בגדלו   בעד רוכב שמים
רגלי כסא כבודו   מראה כעין חשמלה
חיות ונגה נגדו   ומראה אש הגדולה
נעלם מכל הודו   והוא רואה כל פעלה
יסד ברוח שכלו   מאש ורוח ומים
יסודות [ה] עולם לו   נשתחוה אפים
אופנים ומוסדים   לגלגלי מרכבה
כמראה הלפידים   בוערים כאש להבה
לנגד חיות עומדים   משוררי שירה ערבה
סנדלפון בראש חילו   מקדישו במחנים
ואלפי שנאן למולו   רכב רבותים

פ

מר׳ יום טוב

יה רעיון לבך   מעשות מי יחדיל ?
זכר רב טובך   אין חקר להגדיל
אור יגור סביבך   ובין חשך יבדיל
מעשיך נפלאו   לו פיות נבראו
שירות כים נמלאו   להודות לך ילאו
עזוז נוראות צור   עולם לא יכיל
אך פחדו נצור   בלב נבון משכיל
בעדת אל עצור   ויט אליו אוכיל

כנפת לפי דברו   ועמו שם שברו
על עמו ועל עזרו   וְעָדָיו יביאו
מלאה הארץ   כבוד אלהי עולם
והוא בשמי ערץ   מסתתר ונעלם
ובכל אשר יָרֻץ   מאמרו מְשֻׁלָּם
מה רבו פלאיו   על פי מקראיו
יבאו כל צבאיו   ועל פיו יֵצֵאוּ
טמון מוראָך   בלבות משכילים
ואין נברא ומלאך   ואין בבני אלים
יוכל ערוך פלאך   לכן עֱצוֹר מלים
הוד לך ודומיה   אך קט בלא רמיה
תהלתך כל גְוִיה   ונפש לך ישאו
ן אתה מתגאה   ואוהב נדכאים
ועל (ועם) ? עני תראה   ותביט חלכאים
לב נשבר ונכאה   עיניך רואים
גדלה גאותך   ורבה עֲנָוָתך
לְמְיַחֲלי תקותך   ולך באמת יקראו
בורא את עולמו תָּדָה   בזרועו כאשכל
כעץ למעלה [א]   וְשָׂר כי לא יכול
לעמוד רק בחמלה
ועשהו ברחמים   גדולים ועצומים
ועד קץ כל הימים   רחמיו לא נכלאו

פא *)

מר׳ שמשון העולה לארץ הצבי

שפתי ישבחון בְּרְנָנַי   ונפשי תברך את ה׳

א) אולי נועץ.

*) מר׳ שמשון העולה לארץ הצבי ע׳ כרם חמד ח״ד עמוד 24 וע׳ צונץ ע׳ 301, 302.

מרומם אל חַי מאד נעלה   וחיות כבודו בכם מַעֲלָה
מזמרים בשירים וקול צהלה   לרומם לאלי בלי תְהִלָּה
וגם אני בתוך קהל הֲמוֹנַי
שמך אל אברך בפי כל זמן   בבקר וצהר ועת אשמן
וַעמך ישבחון לך נאמן   להלל לשמך בטוב טעמן
יהודון בכל עז בתוך מחנַי   הללו נפשי את שם ה׳
ומַעל שְׁמֵי רום כְבוד כסאו   למעלה לאין קץ בְּרום נִשָׂאוֹ
ואין מי יכלכל הֲדר פִלְאוֹ   בנֹגה וכבוד ואור מְלָאוֹ
ותחתיו חסידיו יְשַׁנַי   כי אל גמולות ה׳
עמך נדבות ביום חֵילך   בכל לב וּפֶה מאד יהללך
וכל יום מחכים להוד קולך   וְהַרְאֵם בחסדך כבוד גָדְלך
ואשמעה בבוא קול לאזני   ומה ידבר האל ה׳

הערות נוספות

מאת אלכסנדר הלוי לאנגבאנק

בשיר כ״ח צד 23 הבית האחרון: הן כי נשבעתי לאסוף נִכְבַשַׁי וגו׳ עד הנה ראיתי בן ישי. נמצא מלה במלה במאורה לשבת שלפני שבועות בסופה, אך שם כתוב בן לישי, וכן הוא הנכון, לפי שזה לשון הכתוב (שמואל א׳ ט״ז י״ח), וכל בית ובית מהפיוט שלפנינו מסיים בכתוב אחד שלם, כמו: לעבדים ולשפחות ואין קונה, מדוע לא בא בן ישי. בשיר ל״ג גם בפיוט זה כל בית מסיים באחד הכתובים שסופם מלת אדם ויש לתקן התקונים האלה: צד 26 בשורה ב׳ תחת עיני גבהות האדם, צ״ל עיני גבהות אדם, כדי שיהיה ממש לשון הכתוב (ישעיה ב׳ י״א) אמנם נמצא בפרשה זו בעצמה גבהות האדם (שם י״ז) אך לא עיני גבהות האדם כי אם ושח גבהות האדם. שם שורה 18 ת׳ תשמע את דברי האדם. צ״ל תשמע את דברי אדם כלשון הכתוב (שמואל א׳ כ״ד י׳) שם, בשורה 20 תחת וחדשים המה מאדם, צ״ל והרשים המה מאדם (ישעיה מ״ד י׳) בשיר נ״ד צד 43 שורה 7 כתוב וחמת עשו את אשימה (במלכים ב׳ י״ז ל׳) כתוב אשימא בא׳ אך לצורך החרוז התיר הפייטן לעצמו לכתוב בה״א. שם תחת נעדו כגורי אריות צ״ל נערו כלשון הכתוב (ירמיה נ״א ל״ז).

*) הגהת החכם ה׳ לאנגבאנק כי צ״ל בן לישי כלשון הכתוב היא נכונה. וכן הוא באמת בכ״י רד״א כמו שכתב החכם צונץ נ״י בספרו ליטרטורגעשיכטע דער סינאגאלען פאעזיעא ע׳ 590 ובדבר הוספת הבית הזה במאורה לשבת שלפני שבועות ע״י מה שכתב שם ע׳ 720 וע׳ 728.

ש. ז. ח. ה.

טָעוּת יוכל לתקון

בהקדמה ראשונה לדר׳ ישעיה לוצאטו שורה 13 צ״ל ראוי תחת ראו .
צד 9 הערה 6 〃 שנו 〃 שנוי
צד 14-15 בהערות צ״ל או״ש והיא ר״ת אורה ושמחה תחת אי״ש .
〃 18 בשיר כ״ב שורה 7 חסר אל המלה בריתה, הציון 6)
〃 21 הערה 1 צ״ל כאשכול תחת כאשכיל .

אחרית דבר

בלתי ספק ישהומם הקורא על המראה, בראותו כי מן סי׳ כ״ח והלאה יתחילו עוד הפעם שירים מר״י הלוי ראב״ע, ר״ש בן גבירול, ר׳ יצחק גיאת. — עוד ישוב יתפלא, כי מן סי׳ פ״ח והלאה יחסרון גם הרשימות על השירים מאין לוקחו, כמו שנמצא רשום על כל השירים מראש הספר עד הנה, וכאשר ידעני כי זה היה דרכו בקדש, כאשר הודיענו גם כן ידי״נ החר״א ברלינער בסוף הקדמתו לח״ב מנהלת שד״ל כולל לוח הפייטנים אשר הדפים באוצרו הטוב בשנת תר״מ — תרמ״א : „כי שד״ל ז״ל לא מנע להודיע באיזה מחזור או באיזה מנהג מצא הפיוטים הנרשמים על ידו״. אך באמת קובץ השירים שלפנינו יפרד לשני ראשים, הראש האחד היא מסי׳ א׳ עד סי׳ ס״ז, כולל ששים ושבעה שירים *) אשר העתיק רשד״ל ז״ל מתוך מחזורים שונים (וגם ממחזור ויטרי) בשנת תקצ״ו, וסדרם ה״ר יצחק ברוך הלוי ז״ל וקרא אותם בשם „טל אורות״. והראש השני כולל עוד ארבעה עשר שירים אשר העתיק עוד רשד״ל מתוך מחזור ויטרי, ושלחם לי אח״כ בנו היקר דר. ישעיה לוצאטו נ״י, ואני מיהרתי ושלחתי גם אותם לדחכם המו״ל לספחם לס׳ טל אורות, ובראש סי׳ ס״ח היה כתוב לאמר : „דמשך הלקוטים ממחזור ויטרי״ — ובשגגה נשמטו אלה הדברים בדפוס. עוד אעיר כי ההערה לסי׳ ס״ה צד 50 נדפסה שם בטעות, ומקומה לסי׳ ס״ח צד 52, אשר מסי׳ זה עד סי׳ ע״א הם לר״י הלוי כמו שנמצאו רשומים בלוח השירים אשר הדפים רשד״ל בראש הדיואן. אך שיר זה המתחיל „יקרת אדון הנפלאות״ לא מצאתי אז בעת כתבי ההערה הנ״ל. אך כעת נ״ל כי היא המובא שם סי׳ מ״ז: „יקר אדון הנפלאות״. —

אגב גררא הנני להעיר עוד כי סי׳ כ״ז נדפס גם בגנזי אקספרד ע׳ 29 ע׳ נחלת שד״ל ע׳ 70. סי׳ כ״ט נדפס בליטב״ל של המזרח ש״ד ע׳ 307 ע׳ נחלת שד״ל ע׳ 73. גם בלקט שושנים להחכם גרעטץ ע׳ 55. ע׳ פאלעמישע אונד אפאלאגעטישע ליטרטור לרמש״ש ע׳ 289. סי׳ ל״א נדפס בליטב״ל של המזרח ש״ה 371 (נחלת שד״ל 71). סי׳ ל״ד נדפס שם ע׳ 406 (נ״ש 38). סי׳ נ״ג בהערה. ע׳ בנחלת שד״ל 58. כי באמת במחזור ויטרי נרשם עליו : לר׳ יצחק בר אברהם זצ״ל. סי׳ נ״ד ע׳ נחלת שד״ל ע׳ 37. סי׳ 39. סי׳ נ״ה בהערה, וכן בנחלת שד״ל ע׳ 50 סי׳ 11 : אמלל. סי׳ נ״ח בנחלת שד״ל 58 סי׳ 154. מובא לר׳ משה בן עזרא לא לר״מ כהן. סי׳ ס״ג ע׳ פאָלעמישע ליטרטור לרמש״ש 286. סי׳ ע״ב וע״ג הם להראב״ע כמובא בס׳ ליטרטורגעשיכטע להחכם צונץ 209 גם 212. סי׳ ע״ד ההערות לסי׳ זה ולעמוד 58 ולסי׳ פ׳ הם

---

*) ע׳ מה שכתב ידידי הד״ר ישעי׳ לוצאטו בספרו רשימת מאמרי שד״ל ז״ל צד 281 בהערה.

ש. ז. ח. ה.

לרשד״ל. סי׳ ע״ו הוא לר״מ בן עזרא, עי׳ נ״ש ע׳ 54 סי׳ 1. סי׳ ע״ח נמצא שם ע׳ 39 סי׳ 7 מ״ר יצחק אבן גיאת. סי׳ ע״ט נדפס מכ״י זה על ידי החר״א יעללינעק, בבייאטרעגע שלו ח״ב צד VI — VII. סי׳ פ׳ עי׳ צונץ בספרו הנ״ל 286. שיר ר״ש בן גבירול לכבוד ר׳ יקותיאל, נדפס עוד הפעם על ידי החכם גרעטץ בספרו לקט שושנים ע׳ 39 אך בלא פירוש.

ביעליטץ א״ך אדר שני תאמ״ר לפ״ק.

ש. ז. ח. ה.